JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE
YA HESABU ZA SERIKALI ZA MITAA (LAAC)

TAARIFA YA SHUGHULI ZA KAMATI KWA MWAKA 2023

(Inatolewa chini ya Kanuni ya 136 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023)

FEBRUARI, 2024

IKISIRI

Ibara ya 145 (1) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977 imetamka uwepo wa Serikali za Mitaa katika kila mkoa, wilaya, mji na kijiji katika Jamhuri ya Muungano. Aidha, madhumuni ya kuanzishwa kwa Serikali za Mitaa yamefafanuliwa katika Ibara ya 146 (1&2) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977.

Ili Bunge kwa niaba ya wananchi liweze kufahamu mwenendo wa mapato na matumizi ya Mamlaka za Serikali za Mitaa, Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) kwa Mamlaka aliyopewa na Ibara ya 143 (2) angalau mara moja kila mwaka, hufanya ukaguzi wa Hesabu za Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Kamati ya Hesabu za Serikali za Mitaa kwa niaba ya Bunge hufanya uchambuzi wa kina wa Taarifa ya CAG ili kushughulikia maeneo yenye matumizi mabaya ya fedha za Serikali za Mitaa kama ilivyofafanuliwa katika Kifungu cha 14 ya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Februari, 2023.

Katika Kipindi cha Januari, 2024, Kamati imefanya uchambuzi wa kina wa Taarifa za miradi iliyotekelezwa na Halmashauri kwa kutumia njia ya Force Account na kubainisha maeneo yenye mapungufu ambayo kimsingi Serikali inatakiwa kuyafanyia kazi hasa katika eneo la uzingatiaji wa Sheria, kanuni na Miongozo mbalimbali inayotolewa na Serikali ili kuhakikisha miradi hiyo inaleta tija kwa Taifa.

YALIYOMO

Ukurasa

IKISIRI.....i
YALIYOMO ..... **ii**
ORODHA YA MAJEDWALI ..... **iii**
SEHEMU YA KWANZA..... **1**
1.0 **MAELEZO YA JUMLA**.....1
1.1 Utangulizi 1
1.2 Majukumu ya Kamati 1
1.3 Muundo wa Taarifa 2
1.4 Rejea Zilizotumika.....2
1.5 Njia zilizotumika katika utekelezaji wa majukumu ya Kamati 3
SEHEMU YA PILI **4**
2.0 **UCHAMBUZI WA MATOKEO YA UTEKELEZAJI** 4
2.1 Maelezo ya Jumla Kuhusu Uchambuzi.....4
2.2 Uchambuzi wa Hesabu zilizokaguliwa za Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa Fedha ulioishia Tarehe 30 Juni, 2022. 4
2.3 Matokeo ya Uchambuzi wa Taarifa ya utekelezaji wa miradi kwa kutumia *force Account*.....11
2.3.1 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Mji Nzega 31
2.3.2 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Uyui.....32
2.3.3 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Kaliua 34
2.3.4 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Tanganyika.....36
2.3.5 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Mpimbwe 37
2.3.6 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Manispaa ya Mpanda.....39
2.3.7 Uchambuzi wa Taarifa ya Miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Nsimbo 40
2.3.8 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Mlele.....43
2.3.9 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Manispaa ya Lindi 45
2.3.10 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Nachingwea. 46
2.3.11Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Kilwa 48
2.3.12Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Newala 50
2.3.13Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Mji Masasi.....52
2.3.14Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Mlimba (Kilombero).....53

2.3.15Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Ulanga 54
2.3.16Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Malinyi 54
2.3.17Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Mvomero 55
2.3.18Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Namtumbo 56
2.3 Ziara za Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo 58
2.4 Mafunzo na Semina kwa Kamati 66
SEHEMU YA TATU 68
3.0 **MAONI NA MAPENDEKEZO** 68
3.1 Maelezo ya Jumla 68
3.2 Maoni ya Jumla 68
3.3 Mapendekezo 69
3.3.1 Gharama za Utekelezaji wa Miradi zisizoakisi uhalisia 69
3.3.2 Upungufu wa Wataalamu wa Kada ya Uhandisi katika Halmashauri 70
3.3.3 Kutofanyika kwa Tathimini ya Mahitaji ya Miundombinu Muhimu kabla ya Utekelezaji wa Mradi 71
3.3.4 Ubora usiokidhi vigezo wa Miradi inayotekelezwa kwa force account 72
3.3.5 Kutozingatiwa kwa Muda wa Utekelezaji wa Miradi 73
3.3.6 Ukiukwaji wa Mwongozo wa utekelezaji wa Miradi kwa Kutumia Njia ya Force account 74
3.3.7 Ukiukwaji wa Miongozo inayotolewa na Ofisi ya Rais TAMISEMI 74
3.3.8 Sekretarieti za Mikoa kutofuatilia Utekelezaji wa Miradi 75
SEHEMU YA NNE 77
4.0 **HITIMISHO** 77
4.1 Shukurani 77
4.2 Hoja 78

ORODHA YA MAJEDWALI

Jedwali Na. 1: Idadi ya Wataalamu katika Halmashauri 15

Jedwali Na. 2: Muda wa Matumizi wa Mali za Serikali 19

Jedwali Na. 3: Mchanganuo wa matumizi ya miradi ya SEQUIP 23

Jedwali Na. 4: Matumizi ya fedha za miradi ya SEQUIP 24

Jedwali Na. 5: Mchanganuo wa Miundombinu itakayojengwa katika shule za Sekondari za Wasichana kila Mkoa 26

Jedwali Na. 6: Mchanganuo wa matumizi ya ujenzi wa Vituo vya Afya 28

SEHEMU YA KWANZA

1.0 MAELEZO YA JUMLA

1.1 Utangulizi

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kutujaalia uhai, afya njema na fursa ya kukutana leo ndani ya Bunge lako Tukufu.

Mheshimiwa Spika, Kwa mujibu wa Kanuni ya 136 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023, naomba kuwasilisha mbele ya Bunge lako Tukufu Taarifa ya Mwaka ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC), kuhusu shughuli zilizotekelezwa kwa kipindi cha kuanzia Februari 2023 hadi Februari 2024 ili iweze kujadiliwa.

1.2 Majukumu ya Kamati

Mheshmiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka mzima, utekelezaji wa majukumu ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa ulizingatia matakwa ya Kifungu cha 14 cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Februari, 2023. Kwa mujibu wa Kifungu hicho, majukumu ya Kamati hii ni yafuatayo: -

a) Kushughulikia maeneo yenye matumizi mabaya ya fedha za Serikali za Mitaa yaliyoainishwa katika Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali;
b) Kufuatilia utekelezaji wa mapendekezo yaliyokwishatolewa na Kamati ili kuondoa matatizo hayo; na
c) Kutoa mapendekezo na ushauri kwa Serikali za Mitaa kuhusu matumizi mazuri ya fedha ili kuhakikisha kwamba, tatizo la matumizi mabaya ya fedha za Umma linapungua.

Mheshimiwa Spika, Msingi wa majukumu hayo unatokana na Taarifa ya Hesabu zilizokaguliwa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) kama ilivyobainishwa katika Kifungu cha 15 cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023.

1.3 Muundo wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, Kanuni ya 142 ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Februari, 2023 imeweka sharti la muundo wa Taarifa ya Kamati inayowasilishwa Bungeni. Kwa muktadha wa Kanuni hii, Sehemu ya kwanza ya Taarifa ni maelezo ya jumla kuhusu majukumu ya Kamati, rejea zilizotumika na njia au mbinu zilizotumika wakati wa utekelezaji wa majukumu ya Kamati.

Sehemu ya Pili inafafanua kwa kina kuhusu uchambuzi wa Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kuhusu Hesabu zilizokaguliwa za Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2022 kuhusu utekelezaji wa miradi kwa kutumia njia ya force account. Mantiki ya sehemu hii ni kubainisha maeneo yenye matatizo makubwa ya matumizi mabaya ya fedha za Umma. Uchambuzi wa eneo hili ndio msingi wa Sehemu ya Tatu yenye maoni na mapendekezo ya Kamati.

1.4 Rejea zilizotumika

Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha usimamizi wa matumizi ya fedha za umma wakati wa utekelezaji wa majukumu yake, Kamati ilifanya rejea ya Sheria, Kanuni na Miongozo mbalimbali ifuatayo: -

a) Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, 1977;

b) Sheria ya Ukaguzi wa Umma (Sura ya 418) na kanuni zake za Mwaka 2009;

c) Sheria ya Fedha za Halmashauri (Sura ya 290) na Mwongozo wa Matumizi ya fedha katika Serikali za Mitaa (*the Local Government Financial Memoranda*);

d) Sheria ya Ununuzi wa Umma (Sura ya 410) na kanuni zake, (kama zilivyofanyiwa marekebisho mwaka 2016);

e) Sheria ya Bajeti (Sura ya 439) na kanuni zake, 2015;

f) Sheria ya Kinga, Haki na Madaraka ya Bunge, Sura 296;

g) Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023; na

h) Kanuni za Kudumu za Utumishi wa Umma, 2009.

1.5 Njia zilizotumika katika utekelezaji wa majukumu ya Kamati

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa majukumu ya Kamati hufanyika kwa kutumia njia mbalimbali zifuatazo: -

a) Kupokea, kuchambua na kujadili maelezo mafupi "*briefs*" za CAG kuhusu hoja za ukaguzi za Halmashauri husika;

b) Mahojiano na Maafisa Masuuli/ Wakurugenzi wa Halmashauri kuhusu hoja za ukaguzi;

c) Uchambuzi wa kina wa taarifa za ukaguzi za Halmashauri mahususi pamoja na majibu ya Wakurugenzi wa Halmashauri husika;

d) Ziara za ukaguzi wa ufanisi katika miradi ya maendeleo; na

e) Semina kuhusu majukumu ya Kamati.

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa kina wa hoja zilizofanyiwa kazi na Kamati umefafanuliwa katika sehemu ya pili ya taarifa hii.

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI WA MATOKEO YA UTEKELEZAJI

2.1 Maelezo ya Jumla Kuhusu Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Februari, 2023 hadi Februari, 2024, Kamati ilitekeleza majukumu yake yaliyoainishwa katika Kifungu cha 14 cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Februari, 2023 kwa kuangalia iwapo kuna matumizi sahihi ya fedha za Umma katika eneo la Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Spika, kama ilivyoainishwa katika Kifungu cha 15 cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Februari, 2023, Kamati ilitumia Taarifa za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa Hesabu zilizokaguliwa za Mamlaka za Serikali za Mitaa kubainisha maeneo yenye matumizi mabaya ya fedha za umma na kutoa ushauri stahiki.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa kina wa Taarifa hizo uliiwezesha Kamati kushughulikia kwa kina matatizo ya matumizi mabaya ya fedha za umma ili kuimarisha ustawi wa wananchi.

Mheshimiwa Spika, kwa muktadha wa ufuatiliaji wa taarifa hii, maeneo yaliyoshughulikiwa na Kamati katika kipindi kinachotolewa Taarifa ni kama ifuatavyo: -

2.2 Uchambuzi wa Hesabu zilizokaguliwa za Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa Fedha ulioishia Tarehe 30 Juni, 2022.

Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha Mwezi Februari, 2023 hadi Februari, 2024, Kamati ilipitia na kuchambua Taarifa za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa Hesabu zilizokaguliwa za

Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa Fedha ulioishia Tarehe 30 Juni, 2022.

Mheshimiwa Spika, Katika mwaka wa fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2022, Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali alikagua jumla ya **Halmashauri 184**. Kati ya Hizo, Halmashauri 170 sawa na 92.39% zilipata Hati zinazoridhisha za ukaguzi, Halmashauri 13 sawa na 7.06% zilipata Hati zenye Shaka za ukaguzi, Halmashauri 1 sawa na 0.54% ilipata Hati Mbaya ya ukaguzi.

Mheshimiwa Spika, katika kushughulikia Taarifa iliyowasilishwa na CAG, Kamati ilifanikiwa kuchambua na kujadili Taarifa za Hesabu zilizokaguliwa na kufanya mahojiano na Wakurugenzi wa jumla ya Halmashauri **95** ambazo ni sawa na **Asilimia 51.6** ya Halmashauri zote 184 zilizokaguliwa.

Mheshimiwa Spika, baada ya uchambuzi wa kina wa Taarifa za hesabu zilizokaguliwa za Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha 2021/2022, mnamo tarehe 02 Novemba, 2023, Kamati ilipata fursa ya kipekee ya kuwasilisha katika Bunge lako Tukufu Taarifa yenye jumla ya mapendekezo 13. Taarifa hiyo pamoja na mapendekezo yake ilijadiliwa kwa kina na Bunge na hatimaye kupatikana kwa maazimio ya Bunge ambayo, Serikali ilielekezwa na Bunge kuyafanyia kazi. Ni matarajio yetu Serikali imeyabeba kwa uzito wake na imeanza kuyafanyia kazi maazimio husika.

Mheshimiwa Spika, Uwasilishaji wa Taarifa ya Kamati katika Mkutano huu wa Bunge utajikita zaidi kwenye eneo la Force Account. Uchambuzi wa kina kuhusu utekelezaji wa miradi kwa kutumia njia ya force account ni kama ifuatavyo: -

(a) Chimbuko la Force Account (FA)

Mheshimiwa Spika, *Force Account* (FA) ni mchakato ambapo kazi zinafanywa na idara au wakala wa umma kwa kutumia wafanyakazi wake na vifaa au kwa ushirikiano na taasisi nyingine yoyote ya umma au ya kibinafsi.

Kifungu cha 64(5) cha Sheria ya Ununuzi ya Umma ya Mwaka 2011 na Kanuni ya 167 (1) ya Kanuni za Ununuzi wa Umma, 2013 GN No. 446 kama ilivyorekebishwa inaainisha masharti yanayoweza kuhalalisha matumizi ya *force account* (FA).

Mheshimiwa Spika, tunatambua kuwa, Bunge lako limepitisha Sheria mpya ya Ununuzi ya Umma. Taarifa yetu inafanya Rejea ya Sheria ya Ununuzi wa Umma ya mwaka 2011 na marekebisho yake mbalimbali kwa kuwa ndiyo Sheria iliyotumika wakati wa ukaguzi wa Hesabu za Halmashauri kwa mwaka wa fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2022.

Mheshimiwa Spika, Utafiti uliofanywa na National Construction Council (NCC) kuhusu matumizi ya *Force Account* katika baadhi ya miradi ya ujenzi katika sekta ya Elimu, Afya na baadhi ya majengo ya Serikali yaliyojengwa kwa kutumia *Force Account*, ulibaini kuwa FA ni mbinu mwafaka ya utekelezaji wa baadhi ya miradi ya maendeleo kama ikisimamiwa vyema na kufuata taratibu zote za utumiaji wa *force account*.

Mheshimiwa Spika, Utafiti huo uliofanywa na NCC kwa ushirikiano na Bodi ya Usajili ya wabunifu majengo (Architects and Quantity Surveyors Board -AQRB), Bodi ya Usajili wa Makandarasi (Contractors Registration Board –CRB) na Mamlaka ya Usimamizi wa Ununuzi wa Umma (Public Procurement Regulatory Authority -

PPRA) umeendelea kubainisha kwamba miradi 24 kati ya miradi 175 ambayo walishughulikia ilikidhi matakwa ya ununuzi na usimamizi wa mikataba. Miradi mingi ya Taasisi nunuzi (Procuring Entities – PEs) iliyotekelezwa bila mipango sahihi ya ujenzi na usimamizi wa mikataba imetokana na ukosefu wa makadirio ya wahandisi (upangaji wa gharama), kujua kiwango cha vifaa vinavyohitajika, programu za kazi, vipimo, ukaguzi/usimamizi na mipango ya kukubalika kwa kazi iliyotekelezwa, kukosa nyaraka sahihi za miradi na baadhi ya malipo ya miradi kutozingatia vipimo na hati za malipo.

(b) Sababu za Kutumia Force Account

Mheshimiwa Spika, Kifungu cha 64 (5) cha Sheria ya Ununuzi wa umma ya mwaka 2011 na kanuni zake za mwaka 2013 kama zilivyorekebishwa imeeleza mazingira yanayozilazimu Taasisi nunuzi kutumia njia ya Force Account katika utekelezaji wa miradi.

Tarehe 22 Mei, 2020, Mamlaka ya usimamizi wa Ununuzi wa Umma (PPRA) ilitoa Mwongozo kwa Taasisi zote nunuzi zinazotekeleza miradi kwa njia ya *Force Account*. Mwongozo wa utekelezaji wa miradi kwa njia ya *Force Account* umewekwa ili kuziwezesha Taasisi nunuzi kufanya ununuzi wa bidhaa, kazi za ujenzi na huduma, kwa kuzingatia Sheria na Kanuni za Ununuzi wa Umma.

Mheshimiwa Spika, PPRA imetoa mwongozo wa taratibu za ununuzi zinazotakiwa kufuatwa na Taasisi nufaika zote zinazotekeleza miradi ya maendeleo kwa ustawi wa Taifa. Masharti ya matumizi ya Force Account kwa Taasisi nunuzi yametolewa chini ya Kifungu cha 64(5) cha Sheria ya Ununuzi wa Umma, 2011 na kanuni zake za mwaka 2013 kama zilivyorekebishwa.

Masharti ya jumla (General Principles) kwa matumizi ya Force Account yaliyofafanuliwa katika Mwongozo huo ni kama yafuatayo: -

i. Itumike kwenye kazi ndogo, zilizotawanyika na ziko katika eneo la mbali ambalo kampuni za ujenzi zilizohitimu haziwezi kutoa zabuni kwa bei nzuri;
ii. Kazi zinatakiwa zifanyike bila kutatiza au kukwamisha shughuli zinazoendelea;
iii. Kunapotokea jambo la dharura ambalo linahitaji utekelezaji na uangalizi wa haraka;
iv. Madhara yasiyoweza kuzuilika katika kukwamisha kazi hubebwa na Vyombo vya Ununuzi vya mamlaka ya umma (Procuring Entities – PEs) kuliko kwa mkandarasi;
v. Taasisi nunuzi ina wafanyakazi wenye sifa zinazotambuliwa na vyombo husika vya kitaaluma ili kutekeleza na kusimamia kazi zinazohitajika; na
vi. Matengenezo au ujenzi ni sehemu ya shughuli za kawaida za Taasisi nunuzi.

(c) Masuala ya kuzingatia katika kutumia Force Account

Mheshimiwa Spika, utumiaji wa Force Account umewekewa taratibu mbalimbali zinazotakiwa kuzingatiwa. Mwongozo uliotolewa na OR – TAMISEMI umefafanua maeneo muhimu ambayo ni pamoja na uteuzi wa Meneja wa mradi, uteuzi wa timu ya utekelezaji wa mradi, namna ya kubaini mawanda ya kazi, uandaaji wa bajeti na mpango wa mwaka wa ununuzi, ununuzi wa vifaa vya ujenzi, ununuzi wa vibarua wenye utaalamu wa kati (*semi-skilled*) na vibarua wasio na utaalamu (*un-skilled*), utunzaji wa kumbukumbu, namna ya kufanya tathmini na ufuatiliaji wa mradi.

Mheshimiwa Spika, pamoja na hayo, masuala ya kuzingatia katika kutumia Force Account kama njia ya utekelezaji wa miradi ni kama ifuatavyo: -

i. Kuwepo na mpango kwenye ununuzi wa vifaa vitakavyotumika, kuwepo na kikosi kazi na kiongozi wa hicho kikosi kazi cha kutekeleza mradi husika pamoja na kuzingatia gharama na ubora kwenye utekelezaji na ufuatiliaji;

ii. Kushirikiana na taasisi nyingine ambazo zina wafanyakazi na vifaa vinavyohitajika, Taasisi hiyo iwe ya Serikali au binafsi ila iwe inajulikana na bodi ya wataalamu au Mamlaka husika, pamoja na kuainisha sifa zinazotakiwa ziainishwe kabla mradi kuanza;

iii. Kanuni ya 164 (2) (b) ya Kanuni za Ununuzi wa Umma, 2013 inataka barua ya mwaliko wa nukuu na viambatisho vyovyote iwe na maelezo kamili ya bidhaa, kazi au huduma zitakazonunuliwa, ikijumuisha sifa za kiufundi au ubora unaohitajika, vipimo, miundo, mipango na michoro inavyofaa; na

iv. Kifungu cha 24.2 cha Mwongozo wa kufanya kazi chini ya *force account* cha 2020, kinatoa ufafanuzi kwamba, vifaa vya ujenzi vitakavyonunuliwa vitaendana na ratiba ya mahitaji pamoja na maelezo yaliyotajwa na yaliyoidhinishwa na Meneja wa Mradi.

Mheshimiwa Spika, Ili kulisaidia Bunge kupata uelewa mpana wa utekelezaji wa miradi kwa kutumia utaratibu wa force account na hatimaye kuweza kuishauri Serikali kufanya maboresho pale yanapohitajika na kusahihisa penye mapungufu, katika kipindi cha

tarehe 15 hadi 24 Januari, 2024, Kamati ilikutana na kufanya mahojiano na Halmashauri 21. Halmashauri hizo ni: -

a) Halmashauri ya Mji Nzega;
b) Halmashauri ya Wilaya ya Uyui;
c) Halmashauri ya Wilaya ya Kaliua;
d) Halmashauri ya Wilaya ya Tanganyika (Mpanda);
e) Halmashauri ya Wilaya ya Mpimbwe;
f) Halmashauri ya Manispaa ya Mpanda;
g) Halmashauri ya Wilaya ya Nsimbo;
h) Halmashauri ya Wilaya ya Mlele;
i) Halmashauri ya Manispaa ya Lindi;
j) Halmashauri ya Wilaya ya Nachingwea;
k) Halmashauri ya Wilaya ya Mtama;
l) Halmashauri ya Wilaya ya Kilwa;
m) Halmashauri ya Wilaya ya Newala;
n) Halmashauri ya Wilaya ya Nanyumbu;
o) Halmashauri ya Mji Masasi;
p) Halmashauri ya Wilaya ya Mlimba (Kilombero);
q) Halmashauri ya Wilaya ya Ulanga;
r) Halmashauri ya Wilaya ya Malinyi;
s) Halmashauri ya Wilaya ya Mvomero;
t) Halmashauri ya Wilaya ya Morogoro; na
u) Halmashauri ya Wilaya ya Namtumbo.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifikia uamuzi wa kutupia jicho katika eneo hili ikizingatiwa kwamba, utaratibu huu ulianza kutumika tangu mwaka wa fedha 2016/17.

2.3 Matokeo ya Uchambuzi wa Taarifa ya utekelezaji wa miradi kwa kutumia *force Account.*

Mheshimiwa Spika, kabla ya utaratibu wa force account, Halmashauri zilikuwa zikiwatumia wakandarasi katika utekelezaji wa miradi. Ili kupunguza gharama za ujenzi, Serikali ilifikia uamuzi wa kutumia njia ya force account. Njia hii imetumika kwa kiwango kikubwa katika utekelezaji wa miradi ya ujenzi wa shule, hospitali, vituo vya Afya, Zahanati na majengo mengine ya Serikali.

Mheshimiwa Spika, pamoja na Taarifa hii ambayo uchambuzi wa Kamati umefanyika kwa Halmashauri tajwa hapo juu ambazo CAG alifanya uhakiki na hatimaye kuziwasilisha mbele ya Kamati yako ya Bunge na kufanya mahojiano, Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali alifanya ukaguzi wa ufanisi kuhusu ufuatiliaji na usimamizi wa miradi iliyotekelezwa kwa kutumia njia ya force account katika sekta ya elimu kwa kipindi cha miaka minne 2016/2017 hadi 2019/2020 (Performance Audit Report on Monitoring and Supervision of Projects implemented through Force Account Method in Education Sector). Ripoti hii ilitoka mwezi Machi, 2021.

Katika Ripoti hiyo, mapungufu kadhaa yalibainika ikiwa ni pamoja na usimamizi hafifu wa miradi wa Mamlaka zinazohusika, rasilimali finyu ya kuweza kusimamia miradi husika, gharama kubwa za mafundi ujenzi, kutozingatiwa kwa muda wa utekelezaji wa miradi na uimara wa miradi.

Mheshimiwa Spika, Kamati imechambua Taarifa ya baadhi ya miradi iliyotekelezwa kwa kutumia utaratibu huo katika baadhi ya Halmashauri. Uchambuzi huo ni kama ifuatavyo:-

a) Matokeo ya Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, Wakati wa majadiliano na Maafisa Masuuli (Wakurugenzi wa Halmashauri) waliofika mbele ya Kamati, Kamati ilibaini yafuatayo;

i. Gharama za utekelezaji wa Miradi Zisizoakisi uhalisia

Mheshimiwa Spika, dhamira ya Serikali kutumia njia ya Force account, ni kupunguza gharama za utekelezaji wa miradi. Hata hivyo, uchambuzi wa Kamati umebaini kukosekana kwa thamani halisi ya gharama za utekelezaji wa miradi kwakuwa, taarifa nyingi zilizowasilishwa mbele ya Kamati zimeonesha kuongezeka kwa gharama za miradi katika miradi mingi tofauti na gharama zilizoainishwa katika orodha ya gharama ya vifaa vya ujenzi (B.O.Q). Hali hii inaondoa dhana ya kupunguza gharama za miradi kama ilivyotarajiwa.

Mapungufu mengine yaliyobainika katika eneo la gharama ni kutojumuishwa kwa gharama za usimamizi na ufuatiliaji zinazotumika na Halmashauri wakati wa utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account. Kimsingi fedha zinazotumiwa na Halmashauri kwa ajili ya usimamizi na ufuatiliaji ni sehemu ya gharama za mradi hivyo zinatakiwa kujumuishwa katika gharama za utekelezaji wa mradi ili kupata thamani halisi ya gharama za mradi husika.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi uliofanywa na Kamati katika eneo la gharama umebaini kuwa, gharama za kutekeleza

miradi kwa njia ya force account haitolewi kulingana na uhalisia wa mazingira ya Halmashauri inayotekeleza mradi na bei halisi zinazopatikana katika maeneo hayo kwa kuwa, Halmashauri zote nchini zinapata kiasi sawa cha fedha hali ambayo haiakisi uhalisia.

Kamati inafahamu kuwa, katika kipindi cha hivi karibuni, OR – TAMISEMI imefanya mapitio (review) ya gharama za miradi kulingana na Kanda za Halmashauri ili kuondoa changamoto zilizojitokeza katika maeneo mbalimbali ambapo, Halmashauri nyingi zimekuwa na ongezeko kubwa la gharama za miradi. Hata hivyo, bado Kamati ina mashaka iwapo mapitio yaliyofanyika yamezingatia tafiti za kina ili kubaini iwapo changamoto zilizopo zitaondolewa.

Mheshimiwa Spika, kazi ya Kamati katika eneo hili ilikuwa ni kuchambua gharama zilizotumika kutekeleza mradi husika ili kujiridhisha iwapo kulikuwa na udhibiti wa gharama, usimamizi wa mradi na kama mradi umeleta manufaa na kuna thamani ya fedha kwa kuzingatia bajeti iliyotengwa.

Mheshimiwa Spika, Kamati inaishauri OR – TAMISEMI kuhakikisha kunakuwa na usimamizi na udhibiti wa matumizi ya fedha za miradi kutoka Serikali Kuu ili kuimarisha uwajibikaji wa viongozi waliopewa dhamana ya kutumia fedha hizo kwa ajili ya maendeleo ya Taifa.

ii. Upungufu wa Wataalamu wa Kada ya Uhandisi, Ukadiriaji Majenzi na Usanifu Majengo katika Halmashauri

Mheshimiwa Spika, ili kuboresha utekelezaji wa miradi hasa katika ngazi za kata na vijiji kunahitajika wataalamu wa ndani wa kutosha kwa ajili ya kusimamia miradi kama ilivyofafanuliwa

katika Sheria na Kanuni zake. Katika kuweka msisitizo, Mwongozo wa utekelezaji wa miradi ya force account (guideline for carring out works under force account) inahitaji uwepo wa wataalamu ili kuhakikisha miradi inasimamiwa kwa weledi na kwa mujibu wa taratibu zilizowekwa.

Kamati imebaini kuwepo kwa upungufu mkubwa wa wataalamu wanaohitajika katika usimamizi wa miradi kama wahandisi, wakadiriaji majenzi na wasanifu majengo. Kwa ujumla, idadi ya wataalamu waliopo katika Halmashauri zetu ni pungufu ikilinganishwa na idadi ya miradi inayotekelezwa. Kukosekana kwa wataalamu hao kwa kiasi kikubwa kumechangia kushuka kwa kiwango cha utendaji, kuwa na miradi isiyo na tija na isiyo na ubora, kuchelewa kukamilika kwa miradi kwa muda uliopangwa na matumizi yasiyo sahihi ya rasilimali za umma.

Mheshimiwa Spika, Ripoti ya CAG ya Ukaguzi wa ufanisi wa Force Account iliyorejewa hapo juu ilionesha kwamba, hadi kufikia mwezi Mei 2019 kulikuwa na wataalamu wenye sifa **213** tu kati ya **859** wanaohitajika sawa na 24.8% tu. Upungufu huu ulichangiwa kwa kiasi kikubwa na uanzishwaji wa TARURA ambapo wahandisi 419 (sawa na 66.2%) kati ya 632 waliokuwepo kwenye Halmashauri na Ofisi ya Rais TAMISEMI walihamishiwa TARURA. Ombwe ambalo Bado halijazibwa mpaka sasa.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati katika eneo hili umebaini upungufu mkubwa wa wataalamu katika Hamashauri nyingi nchini kwakuwa, idadi ya wataalamu wa kada ya uhandisi haiendani na wingi wa miradi inayotekelezwa. Kwa

Halmashauri zilizofika mbele ya Kamati, kuna Halmashauri zinatekeleza miradi mingi ya force account hadi kufikia miradi Mia Moja lakini Mhandisi ni mmoja au wawili tu.

Kukosekana kwa wataalamu wanaohitajika, imelazimika kutumia watumishi wa kada ya elimu na afya kusimamia miradi hiyo. Watumishi hao wamekuwa wakitumia muda mwingi katika kusimamia miradi badala ya kutekeleza majukumu yao ya msingi hali inayozorotesha utoaji wa huduma kwa jamii.

Mheshimiwa Spika, mchanganuo wa idadi ya wahandisi, wakadiriaji majenzi na wasanifu majengo waliopo katika Mikoa Mitano ni kama inavyoonekana katika Jedwali Namba 1.

Jedwali Na. 1: Idadi ya Wataalamu katika Halmashauri

MKOA	HALMASHAURI	WAHANDISI (ENGINEERS)	WAKADIRIAJI MAJENZI (QS)	WASANIFU MAJENGO (ARCHTECT)	IDADI YA MIRADI
RUVUMA	SONGEA MC	2	1	1	32
	SONGEA DC	2	0	0	34
	MADABA DC	2	1	0	62
	NYASA DC	1	1	0	28
	NAMTUMBO DC	2	1	1	143
	TUNDURU DC	2	0	0	52
	MBINGA TC	2	1	0	10
	MBINGA DC	1	1	1	11
	JUMLA NDOGO	14	6	3	372
LINDI	MTAMA DC	2	0	1	44
	RUANGWA DC	3	1	0	140
	LIWALE DC	1	1	0	91
	NACHINGWEA DC	4	1	0	82
	KILWA DC	4	1	0	157
	LINDI MC	2	0	0	81
	JUMLA NDOGO	16	4	1	595
TABORA	TABORA MC	3	0	0	99
	IGUNGA DC	4	0	0	102

MKOA	HALMASHAURI	WAHANDISI (ENGINEERS)	WAKADIRIAJI MAJENZI (QS)	WASANIFU MAJENGO (ARCHTECT)	IDADI YA MIRADI
	URAMBO DC	3	0	0	82
	SIKONGE DC	2	2	1	111
	NZEGA TC	2	0	0	40
	KALIUA DC	2	1	2	141
	NZEGA DC	1	1	0	115
	UYUI DC	2	1	0	119
	JUMLA NDOGO	19	5	3	812
KATAVI	MLELE DC	2	1	0	88
	NSIMBO DC	2	1	0	76
	MPIMBWE DC	2	1	0	59
	TANGANYIKA DC	4	1	0	169
	MPANDA MC	4	1	0	169
	JUMLA NDOGO	14	5	0	561
MTWARA	MASASI TC	2	0	0	81
	MTWARA MC	2	1	0	68
	NANYAMBA TC	2	0	0	74
	TANDAHIMBA DC	1	0	0	108
	NEWALA DC	2	1	0	98
	MASASI DC	2	0	0	108
	NANYUMBU DC	1	1	0	89
	MTWARA DC	2	1	0	103
	NEWALA TC	2	0	0	98
	JUMLA NDOGO	16	4	0	827
	JUMLA KUU	**79**	**24**	**7**	**3167**

Chanzo: Taarifa ya OR - TAMISEMI

iii. Kutofanyika kwa Tathimini ya Mahitaji ya Miundombinu Muhimu kabla ya Utekelezaji wa Mradi

Mheshimiwa Spika, kabla ya utekelezaji wa mradi wowote inatakiwa kufanyika tathimini ya kina juu ya mahitaji ya miundombinu muhimu katika eneo la mradi kama miundombinu ya barabara, maji na umeme ili huduma iweze

kutolewa pindi mradi unapokamilika. Kamati imebaini kuwa, Halmashauri nyingi hazifanyi tathmini katika eneo hilo hivyo kusababisha kuongezeka kwa gharama mara kwa mara (variations) na miradi kutoanza kutumika pindi inapokamilika.

Miradi iliyoangaliwa na Kamati katika kipindi cha Januari, 2024 imebainika kuwepo kwa ongezeko la gharama kwa ajili ya ukamilishaji wa miundombinu mbalimbali na kusababisha kuchelewa kukamilika kwa miradi na wananchi kutopata huduma iliyokusudiwa kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, Kamati imefahamishwa kuwa, ipo baadhi ya miradi ambayo gharama za utekelezaji wake imeongezeka kutokana na kutokuwepo kwa barabara kuelekea eneo la mradi hali iliyosababisha Halmashauri kutumia kiasi kikubwa cha fedha katika kusafirisha vifaa vya ujenzi hadi eneo la mradi.

Vile vile, maeneo mengi ya miradi yamekumbwa na changamoto ya kutokuwa na maji hivyo kusababisha Halmashauri kutumia fedha nyingi katika ununuzi wa maji tangu kuanza kwa mradi mpaka kukamilika kwake. Vile vile, miradi hiyo inapokamilika, haianzi kutumika kwa wakati kutokana na kukosekana kwa maji. Iwapo miundombinu ya maji ingekuwa imeshawekwa na Mamlaka zinazohusika, changamoto hiyo ingeondolewa na kuwezesha miradi hiyo kutoa huduma iliyokusudiwa kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, Kamati pia imebaini uwepo wa miradi mingi ya force account kukamilika lakini kutoanza kutumika kutokana na kukosekana kwa nishati ya umeme. Na kwa maeneo ambayo nishati ya umeme inapatikana, changamoto kubwa ni nishati hiyo kuwa na uwezo hafifu ikilinganishwa na uwezo

unaohitajika kuendesha mitambo iliyopo katika Hospitali, zahanati, vituo vya afya na maeneo mengineyo.

Mheshimiwa Spika, kwa ufupi Kamati imebaini kuwa, Taasisi na Idara za Serikali kutowasiliana/ kutoshirikishana na kutokuwa na mpango wa pamoja wa utekelezaji wa miradi. Hali hii inatokana na Taasisi moja kupanga kutekeleza mradi bila ya kushirikisha Taasisi nyingine zinazohusika katika uwekaji wa miundombinu muhimu. kutowasiliana/kutoshirikishana huko, kumesababisha baadhi ya Halmashauri kuhamisha miradi kutoka katika maeneo ambayo yana uhitaji kwa hofu ya kuongezeka kwa gharama kutokana na kutokuwepo kwa miundombinu muhimu katika eneo ambalo mradi ulipangwa kutekelezwa.

iv. Ubora usiokidhi vigezo wa Miradi inayotekelezwa kwa force Account

Mheshimiwa Spika, inafahamika kuwa miradi ya Serikali hasa majengo ina muda wa matumizi (economic life) ambao umekadiriwa kwa mradi huo kutoa huduma kwa wananchi. Katika utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account, Halmashauri inapaswa kufanya uchambuzi wa kina juu ya ubora wa miradi inayotekelezwa katika maeneo yao ya usimamizi.

Mheshimiwa Spika, Mwongozo kuhusu usimamizi wa mali za Serikali na marekebisho yake ya mwaka 2019 uliotolewa na Wizara ya Fedha, umefafanua kuhusu muda wa matumizi wa mali za Serikali ikiwemo majengo, mashine na vifaa. Mchanganuo huo kwa mujibu wa kiambatisho namba 3 cha mwongozo huo ni kama inavyoonekana katika Jedwali Namba 2.

Jedwali Na. 2: Muda wa Matumizi wa Mali za Serikali

S/N	Aina ya Mali (Asset Category)	Muda wa matumizi (Economic Life - yrs)
1.	Nyumba ya makazi	50
2.	Shule	75
3.	Hospitali	60
4.	Ofisi	50
5.	Mashine	15
6.	Samani	5
7.	Vifaa vya ofisi	5

Chanzo: uk viii wa mwongozo wa usimamizi wa mali za Serikali, 2019

Mheshimiwa Spika, Ukaguzi uliofanywa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali katika miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account umebaini ubora hafifu wa miradi hiyo hali inayoleta kiashiria ambacho si kizuri kwakuwa miradi mingi haitaishi kwa kipindi cha muda mrefu kama ilivyoainishwa katika Mwongozo wa Serikali.

Kwa muktadha huo, katika kipindi cha muda mchache cha uhai wa majengo hayo ambayo hayajakidhi vigezo, Serikali itaingia tena gharama kubwa kwa ajili ya kufanya marekebisho ya mara kwa mara ya miradi hiyo iliyojengwa chini ya kiwango na kushindwa kutumika kwa muda mrefu uliotarajiwa. Hali hii inatokana na kutofanyika kwa hatua muhimu kama vile upimaji wa udongo wa eneo husika la mradi, kutumia vifaa visivyo na ubora kutokana na kutofanyika kwa ukaguzi wa kina wa vifaa vya ujenzi na kutumia mafundi wasio na taaluma kuhusu mradi husika.

v. Ukiukwaji wa Hatua za Kitaalamu za Ujenzi

Mheshimiwa Spika, miradi mingi iliyotekelezwa kwa njia ya force account imejengwa bila ya kuzingatia hatua za kitaalamu za ujenzi kutokana na uharaka wa kukamilisha miradi husika ili

kuwahi muda wa mwisho wa utekelezaji uliowekwa, hali inayopelekea kukiuka hatua muhimu za ujenzi na kupelekea miradi kukosa ubora.

Miradi mingi ya ujenzi wa shule na vituo vya afya imetekelezwa katika kipindi cha muda mfupi sana hali inayoashiria kukosekana kwa ubora wa majengo hayo kutokana na kutofuatwa kwa hatua za ujenzi.

Mheshimiwa Spika, ukaguzi uliofanywa na CAG katika baadhi ya miradi umebaini baadhi ya majengo kuweka nyufa kabla ya kukamilika, milango na madirisha kudondoka, marumaru kupasuka na kuweka vishimo na baadhi ya kuta za madarasa kusagika. Mapungufu haya yanatokana na ukiukwaji wa taratibu za ujenzi.

vi. Ukiukwaji wa Mwongozo wa utekelezaji wa miradi kwa kutumia njia ya force account

Mheshimiwa Spika, Mwongozo wa matumizi ya Force account umeeleza juu ya majukumu ya kila mdau katika utekelezaji wa miradi. Wadau walioelezewa ni wanaohusika moja kwa moja na utekelezaji wa mradi (internal actors) na wadau wasiohusika moja kwa moja na utekelezaji wa mradi (external actors).

Mheshimiwa Spika, katika kujiridhisha iwapo mwongozo umefuatwa kikamilifu, Kamati imechambua kwa kina juu ya uwepo wa Kamati za force account (force account committee) ambazo Afisa Masuuli anatakiwa kuziunda kwa ajili ya utekelezaji bora wa mradi. Kamati hizo ni zifuatazo:

- ✓ **Kamati ya ujenzi (Construction Committee)**

  Mheshimiwa Spika, Kamati hii ina jukumu la kusimamia utekelezaji wa shughuli zote za ujenzi kuanzia hatua za awali

za ufungaji wa mkataba. Kwa mujibu wa mwongozo, Kamati inatakiwa kuwa na watu wenye taaluma ya uhandisi au usanifu majengo au mkadiriaji majenzi.

- ✓ **Kamati ya Ununuzi (Procurement Committee)**

  Mheshimiwa Spika, Kamati hii inajumuisha Afisa Manunuzi ambapo, jukumu kubwa la Kamati ni kutekeleza shughuli zote za ununuzi ikiwa ni pamoja ununuzi wa vibarua, ununuzi wa vifaa na huduma nyingine zitakazohitajika katika mradi kama vile usafiri.

- ✓ **Kamati ya Mapokezi na Ukaguzi (Inspection and Receiving Committee)**

  Mheshimiwa Spika, Kamati hii inatakiwa kuhakikisha bidhaa zote zinazowasilishwa ni za kiwango na ubora ulioainishwa katika mkataba.

Mheshimiwa Spika, baada ya kukutana na baadhi ya Halmashauri zilizotekeleza miradi kwa kutumia njia ya force account, Kamati imebaini kuwa, Kamati tajwa hapo juu hazijaundwa na kwa baadhi ya maeneo, Kamati zilizoundwa hazitekelezi majukumu yake kama inavyotakiwa kutokana na kukosekana kwa wataalamu kama inavyoelekezwa katika mwongozo pamoja na Maafisa Masuuli kutozishirikisha katika mchakato wowote. Ukiukwaji wa taratibu na miongozo iliyowekwa kwa kiasi kikubwa kumesababisha miradi mingi kutofikia viwango vinavyotakiwa.

vii. Ukiukwaji wa Miongozo inayotolewa na Ofisi ya Raisi TAMISEMI

Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ilipeleka kiasi cha **Shilingi Bilioni 100.58** kwa ajili ya ujenzi

wa shule za sekondari mpya 214 ambazo zilitarajiwa kujengwa kwenye majimbo yote nchini, na **Shilingi Bilioni 30** zilipelekwa kwa ajili ya ujenzi wa shule za sekondari mpya za wasichana kwenye Mikoa 10 (shule 1 katika kila mkoa) Tanzania Bara kupitia mradi wa kuboresha elimu ya sekondari nchini (SEQUIP)

Katika utekelezaji wa mradi huo wa SEQUIP, tarehe 2.12.2021 OR – TAMISEMI ilitoa Mwongozo wa matumizi ya fedha hizo za mradi ambapo, gharama ya ujenzi wa shule za sekondari za kata ni **Shilingi Milioni 600** kwa kila shule ambayo ilitarajiwa kupelekwa kwa awamu mbili ambapo, kiasi kilichopelekwa katika awamu ya kwanza ni **Shilingi Milioni 470**.

Mheshimiwa Spika, katika awamu ya kwanza inayohusisha **Shilingi Milioni 470** ilijumuisha ujenzi wa Vyumba vya madarasa 8, Maabara za Sayansi 3, Jengo moja la Utawala, Maktaba 1, Chumba cha ICT 1, Vyoo 20 vya wanafunzi (Wav 10 &, Was 10), Matanki mawili ya Maji (kila moja lita 10,000), Nguzo ya kuweka Tanki 1, Ujenzi wa Miundombinu ya kunawa mikono na Miundombinu ya Kuvuna/ Kuunganisha Maji. Aidha, Awamu ya pili ya mradi inayotarajiwa kutumia **Shilingi Milioni 130** itajumuisha Nyumba za Walimu na Vifaa vya ICT.

Mheshimiwa Spika, katika utekelezaji wa miradi ya SEQUIP, Kamati imefanya uchambuzi katika mikoa Mitano ambayo baadhi ya Halmashauri zake zimefika kwa mahojiano ili kujiridhisha iwapo kiasi cha fedha kilichotolewa na OR – TAMISEMI ndicho kilichotumika.

Mheshimiwa Spika, Serikali ilipanga kutumia jumla ya **Shilingi 24,038,696,257.00** kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya ujenzi wa Shule za Sekondari za kata ambapo kila shule moja ilitakiwa

kutumia **Shilingi Milioni 470**. Hata hivyo, wakati wa utekelezaji wa miradi hiyo, gharama halisi zilizotumika ni tofauti na kilichokadiriwa. Vile vile, baadhi ya miradi haijakamilika na inahitaji nyongeza ya fedha kama inavyoonekana katika **Jedwali namba 3.**

Jedwali Na. 3: Mchanganuo wa matumizi ya miradi ya SEQUIP

Mkoa	Gharama ya Mradi (OR-TAMISEMI)	Kiasi Halisi kilichotumika	Tofauti (Ghara za TAMISEMI – Kiasi kilichotumika)	Nyongeza inayohitajika kukamilisha mradi	Jumla (Tofauti +nyongeza inayohitajika)
Katavi	2,820,000,000.00	3,347,079,364.00	527,079,364.00	285,006,100.00	812,085,464.00
Tabora	9,468,696,257.00	10,112,065,296	643,369,039	1,250,000,000.00	1,893,369,039.00
Lindi	3,290,000,000.00	3,477,600,000	187,600,000	407,867,197.00	595,467,197.00
Mtwara	3,760,000,000.00	4,145,804,939	385,804,939	828,247,300.00	1,214,052,239.00
Ruvuma	4,700,000,000.00	5,507,576,010	807,576,010	568,122,374.00	1,375,698,384

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla, Serikali imetumia jumla ya **Shilingi 26,590,125,608.73** (fedha kutoka Serikali Kuu na mapato ya ndani) kwa ajili ya utekelezaji wa miradi katika mikoa mitano kati ya **Shilingi 24,038,696,257.00** zilizopangwa kutumika na Serikali (OR – TAMISEMI). Aidha, makadirio ya jumla ya kiasi cha **Shilingi 3,339,242,971.00** kinahitajika ili kukamilisha miradi iliyosimama.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati juu ya matumizi ya fedha za SEQUIP zilizotumika katika utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account ulijikita pia katika kuangalia tofauti ya fedha zilizotumika baina ya Halmashauri zilizopo katika Mkoa mmoja. Lengo la tathimini hiyo lilikuwa ni kufanya ulinganifu wa gharama za miradi zilizotumika pamoja na nyongeza ya fedha kati ya Halmashauri moja na nyingine kwa miradi inayofanana.

Mheshimiwa Spika, uchanganuzi wa matumizi ya fedha za miradi ya Force account kwa Halmashauri zilizofika mbele ya Kamati ni kama inavyoonekana katika jedwali namba 4.

Jedwali Na. 4: Matumizi ya fedha za miradi ya SEQUIP

Mkoa	**Halmashauri**	**Fedha zilizopelekwa na Serikali Kuu (Sh.)**	**Nyongeza ya Fedha (Mapato ya Ndani)**	**Nyongeza ya Fedha (Michango ya Jamii)**	**Kinachohitajika kukamilisha mradi (Sh.)**	**Jumla ya gharama ya Mradi (Sh.)**
Katavi	Nsimbo DC	470,000,000	-	-	70,300,600	540,300,600
	Tanganyika DC	470,000,000	-	-	87,776,500	557,776,500
	Mpanda MC	a) 470,000,000 b) 470,000,000	a) 80,000,000 b) 80,000,000	- -	a) 25,845,300 b) 31,695,300	a) 575,845,300 b)581,695,300
	JUMLA	**1,880,000,000**	**160,000,000**	**-**	**215,617,700**	**2,255,617,700**
LINDI	Mtama DC	470,000,000	56,000,000	255,000	129,017,304	655,272,304
	Nachingwea DC	470,000,000	46,000,000	11,100,000	191,132,591	718,232,591

	Lindi MC	470,000,000	30,000,000	1,800,000	71,990,000	573,790,000
	Kilwa DC	470,000,000	32,500,000	-	146,196,194	648,696,194
	JUMLA	**1,880,000,000**	**164,500,000**	**13,155,000**	**538,336,089**	**2,595,991,089**
MORO GORO	Mvomero DC	470,000,000	-	-	241,256,231	711,256,231
	Morogoro DC	470,000,000	-	-	73,363,739.2	543,363,739.2
	Ulanga DC	470,000,000	-	-	160,000,000	630,000,000
	Malinyi DC	470,000,000	-	-	122,587,395	592,587,395
	Mlimba DC	470,000,000	-	-	139,047,425	609,047,425
	JUMLA	**2,350,000,000**	**-**	**-**	**736,254,790.2**	**3,086,254,790.2**
MTWARA	Nanyumbu DC	470,000,000	30,000,000	-	84,730,000	584,730,000
	Newala DC	470,000,000	-	-	159,727,000	629,727,000
	Masasi TC	470,000,000	65,000,000	-	37,000,000	572,000,000
	JUMLA	**1,410,000,000**	**95,000,000**	**-**	**281,457,000**	**1,786,457,000**
TABORA	Kaliua DC	470,000,000	51,800,000	-	47,380,000	569,180,000
	Nzega TC	470,000,000 + 379,575,825		-	-	849,575,828
	JUMLA	**1,319,575,825**	**51,800,000**	**-**	**47,380,000**	**1,410,755,825**
RUVUMA	Namtumbo DC	470,000,000	-	-	100,034,223	570,034,223

Mheshimiwa Spika, kama ambavyo imefafanuliwa katika jedwali namba 4 hapo juu, OR – TAMISEMI kupitia wataalamu wa Sekretarieti za Mikoa, wanatakiwa kufanya ufuatiliaji wa kina kuhusu matumizi ya fedha hizo na kujiridhisha juu ya tofauti kubwa ya nyongeza ya

gharama za miradi ikizingatiwa kwamba, Halmashauri hizo zinapatikana katika maeneo ya kijiografia yanayofanana.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa ujenzi wa shule za mkoa za wasichana, mwongozo umefafanua kuwa, gharama ya ujenzi wa shule za sekondari za wasichana za mikoa ni **Shilingi Bilioni 4** ambapo Kiasi cha **Shilingi Bilioni 3** kimetolewa ikiwa ni malipo ya awamu ya kwanza ya ujenzi kwa kila shule.

Majengo ambayo yamejumuishwa katika mradi huo ni kama inavyoonekana katika jedwali namba 5 la Taarifa hii.

Jedwali Na. 5: Mchanganuo wa Miundombinu itakayojengwa katika shule za Sekondari za Wasichana kila Mkoa

S/N	Aina ya jengo	Idadi ya majengo	Idadi ya vyumba kwa majengo yote
AWAMU YA KWANZA			
1.	Jengo lenye vyumba vya madarasa 2	2	4
2.	Jengo lenye vyumba vya madarasa 2 na ofisi 01	3	6
3.	Jengo lenye vyumba vya madarasa 2 na vyoo	1	2
4.	Jengo lenye Maabara ya Fizikia na chumba cha Jiografia	1	2
5.	Jengo lenye maabara za Kemia na Biolojia	1	2
6.	Jengo la Utawala	1	1
7.	Jengo la vyoo yya wanafunzi (Wasichana)	1	16
8.	Chumba cha Jenereta	1	1
9.	Bwalo/ Ukumbi	1	1
10	Nyumba za Mwalimu (Vyumba 3)	1	
11.	Nyumba za Mwalimu (2 in 1)	1	
12.	Mabweni @ 120 Wanafunzi	5	
KAZI ZA NJE			
1.	Mitaro ya Maji (1050M)		
2.	Vichomea Taka	1	1
3.	Uzio (CHAIN LINK) – 350m	1	1
4.	Matanki ya Ardhini ya	2	2

S/N	Aina ya jengo	Idadi ya majengo	Idadi ya vyumba kwa majengo yote
	Kutunzia Maji (32,000 LITRES)		
5.	Tanki za Maji (KIBOKO) na nguzo zake	2	2
6.	MANHOLE NA GULLY TRAP	2	2
7.	Njia za Miguu (WALK WAY & PAVING)		
AWAMU YA PILI			
1.	Jengo lenye vyumba vya madarasa 2	2	4
2.	Jengo lenye vyumba vya madarasa 2 na ofisi 1	3	6
3.	Chumba cha ICT	1	1
4.	Maktaba	1	1
5.	Nyumba za Mwalimu (Vyumba 3)	4	
6.	Mabweni @ 120 Wanafunzi	4	

***Chanzo**: kiambatisho II cha utekelezaji wa mradi wa SEQUIP*

Mheshimiwa Spika, kinyume na Mwongozo uliotolewa na OR – TAMISEMI, Kamati imebaini ukiukwaji wa Mwongozo huo ambapo, Halmashauri ya Manispaa ya Lindi haikuzingatia Mwongozo kwa kutumia Jumla ya **Shilingi Bilioni 3.1** kutekeleza awamu ya kwanza ya mradi wa ujenzi wa shule ya Sekondari ya Wasichana Lindi na kuhitaji fedha ya nyongeza ya **Shilingi Bilioni 1.5** ili kukamilisha mradi huo badala ya kukamilisha kwa **Shilingi Bilioni 3** zilizopangwa na OR – TAMISEMI. Vile vile, Halmashauri ya Wilaya ya Namtumbo ilikiuka Mwongozo uliotolewa na OR – TAMISEMI ambapo, Halmashauri imekwishatumia **Shilingi 2,915,857,748** kwa ajili ya ujenzi wa shule ya sekondari ya Daktari Samia Suluhu Hassan na kuhitaji ziada ya **Shilingi 784,861,150** ili kukamilisha kazi zilizotakiwa kukamilika kwa **Shilingi Bilioni 3**.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Miradi ya ujenzi wa vituo vya afya pamoja na ukamilishaji wa Zahanati, Serikali kuu ilipeleka jumla

ya **Shilingi 30,557,776,656.00** katika miradi Iliyotekelezwa na Halmashauri zilizopo katika mikoa mitano kama ifuatavyo.

Jedwali Na. 6: Mchanganuo wa matumizi ya ujenzi wa Vituo vya Afya

Mkoa	Gharama ya Mradi (OR-TAMISEMI)	Kiasi halisi kilichotumika	Tofauti (Gharama za TAMISEMI – Kiasi kilichotumika)	Nyongeza inayohitajika kukamilisha mradi	Jumla (Tofauti + nyongeza inayohitajika)
Katavi	5,550,000,000.00	6,295,834,000	745,834,000.00	665,221,280.00	1,411,055,280.00
Tabora	5,603,081,656.00	6,270,980,770.79	667,899,114.79	960,842,600.00	1,628,741,714.79
Lindi	5,000,000,000.00	5,455,785,747.00	455,785,747.00	670,192,182.50	1,125,977,929.50
Mtwara	5,750,000,000.00	5,507,000,308.00	-242,999,692.00	934,000,000.00	691,000,308.00
Ruvuma	8,654,695,000.00	9,248,391,900.00	593,696,900.00	718,364,716.34	1,312,061,616.34

Mheshimiwa Spika, kama inavyoonekana katika jedwali namba 6 hapo juu, kwa ujumla, Serikali imetumia jumla ya **Shilingi 32,777,992,726** (Fedha za Serikali Kuu, mapato ya ndani na nguvu za wananchi) kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya Vituo vya Afya na Zahanati katika mikoa Mitano kati ya **Shilingi 30,557,776,656.00** zilizopangwa kutumika na Serikali (OR – TAMISEMI). Aidha, kwa baadhi ya miradi ambayo haijakamilika, kiasi cha **Shilingi 3,948,620,778.84** kimekadiriwa ili kukamilisha miradi hiyo.

Mheshimiwa Spika, Kamati imepitia na kufanya uchambuzi wa kina wa taarifa za miradi iliyohakikiwa na CAG na kubaini Halmashauri nyingi kutozingatia mwongozo uliotolewa na OR – TAMISEMI katika utekelezaji wa miradi ya SEQUIP pamoja na miradi ya vituo vya afya ambapo, baadhi ya

Halmashauri zimekuwa zikiongeza kiasi kikubwa cha fedha na kufanya gharama ya miradi kuongezeka kwa kiasi kikubwa.

viii. Sekretarieti za Mikoa Kutofuatilia Utekelezaji wa Miradi

Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Katibu Tawala Mkoa ina jukumu la moja kwa moja la kufuatilia utekelezaji wa miradi ya maendeleo katika maeneo yao ya usimamizi. Ili kuimarisha utendaji wa Ofisi hiyo, Serikali inapeleka bajeti na imepeleka wasaidizi wawili wa Katibu Tawala Mkoa. Mmoja wa wasaidizi hao ni Katibu Tawala Msaidizi Mkoa upande wa Tathmini na ufuatiliaji ambaye jukumu lake kubwa ni kufanya ufuatiliaji wa miradi yote inayotekelezwa katika Halmshauri za Mkoa wake.

Hata hivyo, Kamati imebaini kutofanyika kwa jukumu hilo kutokana na wataalamu hao kutoka mkoani waliofika mbele ya Kamati kutofahamu shughuli za utekelezaji wa miradi inayoendelea katika mikoa yao pamoja na kutofahamu changamoto zilizopo. Kukosekana kwa usimamizi wa mkoa katika Halmshauri kunachangia kwa kiasi kikubwa kwa Maafisa Masuuli kutekeleza majukumu yao kinyume na Sheria, Kanuni na Miongozo ya Nchi.

ix. Miradi kutokamilika kwa Wakati

Mheshimiwa Spika, changamoto nyingine ni miradi mingi kushindwa kukamilika kwa wakati uliopangwa kutokana na kutofanyika kwa tathimini ya kina kuhusu muda halisi unaotakiwa kutumika katika kutekeleza miradi mbalimbali hivyo kusababisha Halmashauri kushindwa kufikia malengo ya muda uliowekwa.

Sababu nyingine inayochangia miradi mingi iliyotekelezwa na Hamashauri kwa njia ya force account kushindwa kukamilika kwa wakati ni pamoja na kukosekana kwa wataalamu wa utekelezaji na usimamizi wa miradi, ongezeko la gharama za mradi mara kwa mara, ukiukwaji wa Sheria, Kanuni na Miongozo mbalimbali ya Serikali.

Mheshimiwa Spika, katika uchambuzi wake, Kamati imebaini uwepo wa nyongeza ya muda wa utekelezaji wa miradi katika maeneo mengi. Miradi ya maendeleo kushindwa kukamilika kwa wakati kunaondoa thamani ya fedha ya miradi hiyo kutokana na kushindwa kutoa huduma iliyokusudiwa kwa wananchi.

Mheshimiwa Spika, tathimini ya jumla ya Kamati kuhusu utumiaji wa njia ya force account kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo ni kuwa, endapo taratibu zote zilizowekwa katika Sheria, Kanuni na miongozo zikifuatwa kikamilifu zitaondoa changamoto zote zilizobainika na kama zisipofuatwa, hakutakuwa na thamani ya fedha (value for money) ya miradi hiyo. Hata hivyo, uhalisia uliopo katika utekelezaji wa miradi kwa kutumia njia ya force account ni kwamba, baadhi ya Halmashauri hazifuati Sheria, Kanuni na miongozo mbalimbali ya Serikali.

Mheshimiwa Spika, kama ilivyofafanuliwa hapo juu, katika kipindi cha Januari, 2024, Kamati ilijikita katika kuangalia utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account. Matokeo ya uchambuzi wa taarifa hizo kwa kila Halmashauri ni kama ifuatavyo: -

2.3.1 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Mji Nzega

Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Mwezi Juni, 2022, Halmashauri ya Mji Nzega ilitumia njia ya force account kutekeleza jumla ya **miradi 40** yenye thamani ya **Shilingi 2,218,934,495**. Wakati wa utekelezaji wa majukumu yake, Kamati ilipokea na kufanya uchambuzi wa taarifa ya miradi Sita yenye thamani ya jumla ya **Shilingi 1,822,075,828**.

Uchambuzi wa Taarifa iliyowasilishwa na CAG ilibainisha mapungufu kadhaa ambayo yanaondoa thamani ya fedha na tija ya miradi hiyo. Miradi ambayo ilibainika kuwa na mapungufu mengi ni kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa ujenzi wa shule mpya ya sekondari katika eneo la uwanja wa ndege kata ya Nzega Mashariki

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Mji Nzega ilipokea kiasi cha **Shilingi Milioni 470** kutoka Serikali Kuu za mradi wa SEQUIP. Hadi taarifa ya mradi huu inaletwa mbele ya Kamati, mradi huu umetumia jumla ya **Shilingi 849,575,828** ambapo, **Shilingi Milioni 379** ni fedha ambazo ziliingia Halmashauri katika mwaka wa fedha 2018/2019 kwa ajili ya elimu bure. Mwaka 2021/2022, Halmashauri ya Mji Nzega iliomba kibali cha kutumia **Shilingi Milioni 379** za elimu bure kwa ajili ya ujenzi wa shule ya sekondari kata ya Nzega Mashariki ambayo ilikwishapelekewa fedha za mradi wa SEQUIP na kufanya mradi kutumia **Shilingi Milioni 849**.

Mheshimiwa Spika, pamoja na Halmashauri ya Mji Nzega kutumia fedha zote katika mradi huo, na pamoja na gharama za utekelezaji wa mradi kuwa kubwa kuliko

uhalisia, bado mradi huo hautumiki kwa ukamilifu wake kutokana na baadhi ya majengo kutokamilika.

b) Mradi wa ujenzi wa Kitua cha Afya Kitengwe

Mheshimiwa Spika, pamoja na mambo mengine, Kamati imekua ikiangalia thamani ya fedha ya mradi na iwapo lengo lililokusudiwa la utekelezaji wa mradi linafikiwa. Baada ya uchambuzi wa taarifa ya miradi, Kamati ilibaini kukosekana kwa tija katika mradi wa ujenzi wa kituo cha afya kitengwe kutokana na baadhi ya majengo ya mradi huo kutoanza kutumika tangu kukamilika kwa mradi huo tarehe 30 Septemba, 2022 ambapo Halmashauri ilipokea kiasi cha **Shilingi Milioni 500** kutoka Serikali Kuu kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huo.

Mheshimiwa Spika, baada ya kupitia taarifa ya miradi, Kamati imebaini ukiukwaji wa mwongozo uliotolewa na TAMISEMI katika ukamilishaji wa maboma ya Zahanati hali iliyochangia majengo hayo kutokamilika kwa kiasi cha fedha cha **Shilingi Milioni 50** kilichopelekwa na Serikali. Vile vile, Halmashauri ina upungufu wa wataalamu ambapo ni Wahandisi Wawili pekee ndio waliopo kusimamia miradi yote.

2.3.2 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Uyui

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya wilaya ya Uyui imetekeleza jumla ya miradi **119** kwa kutumia njia ya force account. Hadi kufikia Juni, 2022 jumla ya **Shilingi 10,289,555,032** zilitumika kwa ajili ya utekelezaji wa miradi hiyo 119 ambapo kati ya miradi hiyo kuna iliyokamilika na inayoendelea kutekelezwa.

Kwa upande wa uchambuzi, Kamati imepitia na kuchambua taarifa ya **miradi 7** yenye thamani ya **Shilingi 1,700,000,000**. Katika utekelezaji wa majukumu yake, miradi iliyobainika kuwa na mapungufu ni kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa ujenzi katika Kituo cha Afya cha Ilolangulu

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ilipokea **Shilingi Milioni 500** kwa ajili ya ujenzi wa mradi huo. Mradi ulianza tarehe 15/09/2021 na kutarajiwa kukamilika tarehe 30/06/2022. Hata hivyo tarehe halisi ya kukamilika ilikuwa ni tarehe 30/05/2023. Hadi kuwasilishwa kwa taarifa hii, mfumo wa umeme na maji ulikuwa haujawekwa katika jengo la upasuaji licha ya fedha zote kutumika. Aidha, wodi ya wazazi ilikamilika lakini haijaanza kutumika hali inayoweza kuchangia uchakavu wa majengo kabla hayajatumika.

b) Mradi wa ujenzi wa Kituo cha Afya cha Loya

Mheshimiwa Spika, katika utekelezaji wa mradi huu, Halmashauri ilipokea **Shilingi Milioni 500**. Mapungufu yaliyobainika katika mradi huu ni pamoja na kazi kutokamilika katika eneo la upasuaji na kichomea taka. Ili kukamilisha miradi hiyo, Afisa Masuuli ameeleza kuwa inahitaji **Shilingi Milioni 30** kukamilisha jengo la mama na mtoto, **Shilingi Milioni 44** kukamilisha jengo la upasuaji na **Shilingi Miioni 6** kukamilisha jengo la kufulia hivyo kufanya jumla ya gharama ya mradi kuwa **Shilingi Milioni 580** badala ya **Shilingi Milioni 500**.

c) Mradi wa Ujenzi wa Kituo cha Afya cha Tura

Mheshimiwa Spika, Serikali ilitoa **Shilingi Milioni 300** kwa ajili ya ujenzi wa kituo cha afya cha Tura. Mradi huo ulioanza tarehe 15/09/2021 ulitarajiwa kukamilika tarehe 30/06/2022. Hata hivyo,

hadi Kamati ilipokutana na Afisa Masuuli wa Halmashauri ya Wilaya ya Uyui mradi ulikuwa haujakamilika kutokana na baadhi ya kazi kutokamilika katika jengo la upasuaji, jengo la wagonjwa wa nje na kichomea taka.

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla hali ya utekelezaji wa miradi katika Halmashauri ya Wilaya ya Uyui si ya kuridhisha kutokana na miradi mingi kutokamilika kwa wakati kwa kutoa sababu kuwa, jiografia ya mahali ambapo miradi inatekelezwa kutofikika kwa urahisi.

2.3.3 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Kaliua

Mheshimiwa Spika, Kamati ilikutana na Afisa Masuuli wa Halmashauri ya Wilaya ya Kaliua kwa ajili ya uchambuzi wa taarifa ya miradi iliyotekelzwa kwa kutumia njia ya force account. Hadi kufikia mwezi Juni, 2022, Halmashauri ilitekeleza jumla ya **miradi 141** yenye thamani ya **Shilingi 9,176,287,582.81**.

Katika utekelezaji wa miradi hiyo, mapungufuu kadhaa yamebainika. Katika uhakiki uliofanywa na CAG, Baadhi ya miradi iliyokutwa na mapungufu ni: -

a) Mradi wa ujenzi wa Kituo cha Afya cha Usinge

Mheshimiwa Spika, Halmashauri iletekeleza mradi huo wenye thamani ya **Shilingi 631,785,137** ambao ulikamilika. Hata hivyo, jengo la kuhifadhia maiti halitumiki kutokana na kutokuwepo kwa jokofu la kutunzia maiti lenye thamani ya **Shilingi 32,276,653**. Kwa upande wa jengo la wazazi, upande wa upasuaji haujaanza kutumika kwasababu vifaa vyenye thamani ya **Shilingi 214,253,955** vimenunuliwa tangu mwezi

Oktoba, 2023 havijafungwa kutokana na Bohari Kuu ya Dawa (MSD) kutokwenda kufunga vifaa hivyo.

Mheshimiwa Spika, changamoto ya MSD kupeleka vifaa katika Hospitali na vituo vya afya na kuviacha kwa muda mrefu bila ya kuvifunga limetokea katika Halmashauri mbalimbali Nchini.

Tathimini ya Kamati ni kuwa, vifaa hivyo kuendelea kukaa kwa muda mrefu bila ya kufungwa, kunawanyima wananchi fursa ya kupata huduma kama ilivyokusudiwa. Vile vile, vifaa hivyo vitachakaa kabla ya kuanza kutumika hivyo kukosa thamani ya fedha.

b) Mradi wa Umaliziaji wa Kituo cha Afya cha Uyowa

Mheshimiwa Spika, mradi wa umaliziaji wa Kituo cha Afya ulikuwa na gharama ya jumla ya **Shilingi 698,014,700** ambapo katika fedha hizo, kiasi cha **Shilingi 23,014,700** michango ya wananchi, **Shilingi 600,000,000** kutoka Serikali Kuu na **Shilingi 75,000,000** kutoka katika mapato ya ndani. Ili kukamilisha mradi huo, bado Halmashauri imeeleza kuhitaji **Shilingi Milioni 50** na kufanya gharama za mradi kufikia **Shilingi 748,014,700**.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Wilaya ya Kaliua imetekeleza jumla ya **miradi 141** kwa kutumia force account lakini wataalamu waliotakiwa kuhakikisha miradi hiyo inatekelezwa katika ufanisi wa hali ya juu ni Watano tu ambapo, Wahandisi ni Wawili, Mafundi (technicians) Wawili na Mkadiriaji majenzi (QS) Mmoja.

2.3.4 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Tanganyika

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa kutumia force account umefanyika pia katika Halmashauri ya Wilaya ya Tanganyika ambapo jumla ya **miradi 169** yenye thamani ya **Shilingi 9,867,839,193** ilitekelezwa. Kamati imepata fursa ya kufanya uchambuzi wa miradi 6 yenye thamani ya **Shilingi 1,253,533,659.14** kati ya miradi 169. Katika uchambuzi wa taarifa zilizowasilishwa, changamoto kadhaa zilizobainika katika baadhi ya miradi ni kama ifuatavyo: -

a) Ujenzi wa Kituo cha afya Mnyagala

Mheshimiwa Spika, ujenzi wa kituo cha afya cha Mnyagala kilitarajiwa kuanza tarehe 11/08/2021 na kukamilika tarehe 14/05/2022 kwa gharama ya **Shilingi Milioni 200**. Hata hivyo, mradi huo bado haujakamilika na kiasi cha **Shilingi Milioni 220** kimekwishatumika.

Mheshimiwa Spika, ili kukamilisha mradi huo, Kamati imearifiwa kuwa bado zinahitajika **Shilingi 28,118,000** kutoka katika mapato ya ndani. Kuchelewa kukamilika kwa mradi huo kinyume na mipango iliyowekwa kunakwamisha juhudi za Serikali za kutoa huduma bora kwa wananchi wake.

b) Mradi wa Umaliziaji wa Maabara ya Kemia na Biolojia katika Shule ya Kapalamsenga

Mheshimiwa Spika, Serikali imepeleka jumla ya **Shilingi Milioni 75** katika Halmashuri ya Wilaya ya Tanganyika kwa ajili ya mradi wa maabara ya Kemia na Biolojia. Mradi huo ulianza tarehe 1 Disemba, 2021 na kutarajiwa kukamilika tarehe 12 Julai, 2022.

Hata hivyo, hadi Kamati inakutana na Afisa Masuuli wa Halmashauri hii, mradi huo ulikuwa bado haujakamilika licha ya fedha yote kumalizika na muda wa utekelezaji wa mradi kumalizika tangu mwezi Julai, 2022. Makadirio ya umaliziaji wa ujenzi wa vyumba vya maabara iliyowasiishwa na Afisa Masuuli ni **Shilingi 26,276,000**.

c) Mradi wa Ujenzi wa Shule ya Sekondari Majalila

Mheshimiwa Spika, katika jitihada za kuboresha elimu nchini, Serikali ilipeleka **Shilingi Milioni 470** za mradi wa SEQUIP kwa ajili ya ujenzi wa shule ya sekondari Majalila. Mradi huo ulianza kutekelezwa tarehe 15/03/2022 na kutarajiwa kukamilika tarehe 09/01/2023. Hadi kuwasilishwa kwa taarifa hii, mradi huu haujakamilika na kwa mujibu wa taarifa iliyowasilishwa na Afisa Masuuli, kiasi cha **Shilingi 87,776,500** kinahitajika ili kukamilisha mradi huo.

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa ukaguzi uliofanywa na CAG na uchambuzi uliofanywa na Kamati, changamoto kubwa iliyobainika katika miradi iliyotekelezwa na Halmashauri ya Wilaya ya Tanganyika kwa njia ya force account ni pamoja na gharama kutohusisha gharama za kufanya vipimo vya vifaa (test of material), gharama za ujenzi wa stoo, gharama za mlinzi na gharama za maji ya ujenzi. Kimsingi gharama zote zilitakiwa kukadiriwa kabla ya kuanza kwa utekelezaji ili miradi iweze kukamilika kwa wakati.

2.3.5 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Mpimbwe

Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza jukumu lake la kikanuni, Kamati ilifanya uchambuzi wa taarifa ya utekelezaji wa miradi

iliyotumia njia ya force account. Kwa mujibu wa taarifa iliyowasilishwa, hadi kufikia mwezi Juni, 2022, Halmashauri ya Wilaya ya Mpimbwe ilitekeleza **miradi 59** yenye jumla ya **Shilingi 4,037,437,441**.

Kwa ngazi ya Kamati, taarifa ya kina kuhusu **miradi 7** yenye thamani ya **Shilingi 3,365,857,149** iliwasilishwa na kujadiliwa kwa kina. Katika uchambuzi wake, miradi kadhaa iliyobainika kuwa na mapungufu ni kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa Ujenzi wa Kituo cha Afya cha majimoto katika Kijiji cha Ikulwe

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ilitumia mapato yake ya ndani ya jumla ya **Shilingi 548,994,708** kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huo ambapo, fedha hizo zilipelekwa kwa awamu sita. Tija ya utekelezaji wa mradi huo bado haijapatikana kwakuwa, majengo ya maabara, jengo la mama na mtoto na jengo la kufulia hayatumiki kutokana na kukosekana kwa vifaa. Vile vile, umeme katika majengo yote haujaunganishwa licha ya miundombinu yote ya umeme kukamilika.

b) Mradi wa Ujenzi wa Wodi za Wanawake, Watoto na Wanaume katika Hospitali ya Halmashauri

Mheshimiwa Spika, ili kuboresha afya ya wananchi wake, Halmashauri ilipokea **Shilingi Milioni 500** kutoka Serikali kuu kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huo. Katika mradi huo, fedha yote iliyopokelewa ilitumika ambapo, jengo la wodi ya wanawake limekamilika lakini jengo la wodi ya watoto na wodi ya wanaume hayajakamilika. Ili mradi huo uweze

kukamilika, Kamati imeelezwa kuwa inahitajika **Shilingi 41,228,300**.

Kwa upande wa jengo la wodi ya wanaume, kazi ambazo hazijakamilika ni pamoja na madirisha, milango, mifumo ya umeme, mifumo ya maji safi na majitaka ambapo, gharama za kumalizia mradi huu ni **Shilingi 44,172,198**.

Mheshimiwa Spika, changamoto za jumla za utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account katika Halmashauri ya Wilaya ya Mpimbwe ni upungufu wa wataalamu wa kada ya uhandisi, miradi mingi kutoanza kutumika kutokana na kukosekana kwa vifaa au wataalamu. Hali hii inaondoa thamani ya miradi hiyo kinyume na ilivyokusudiwa.

2.3.6 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Manispaa ya Mpanda

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifanya uchambuzi wa kina wa miradi Saba yenye thamani ya **Shilingi 2,040,000,000** kati ya miradi yote **53** yenye jumla ya **Shilingi 4,730,530,000** inayotekelezwa na Halmashauri ya Manispaa ya Mpanda.

Mapungufu yaliyobainika na Kamati katika baadhi ya miradi ambayo imehakikiwa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali ni kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa Ujenzi wa Kituo cha Afya Mwamkulu

Mheshimiwa Spika, mradi huu ulipokea na kutumia jumla ya **Shilingi Milioni 500** na mradi ulitakiwa kukamilika tarehe 15 Novemba, 2022. Hata hivyo, bado mradi wote haujakamilika katika ukamilifu wake. Uchambuzi wa taarifa zilizowasilishwa

mbele ya Kamati umebaini kuwa, makadirio ya gharama ya kukamilisha mradi huo ni **Shilingi 22,243,300**.

b) Mradi wa Ujenzi wa Shule ya Sekondari Kawalyowa

Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2021/2022, Halmashauri ilipokea **Shilingi Milioni 470** kutoka Serikalini fedha ambazo ni za mradi wa SEQUIP. Katika utekelezaji wa mradi huo, Halmashauri iliongeza **Shilingi Milioni 80** na kufanya mradi huo kutumia jumla ya **Shilingi Milioni 550**. Pamoja na kiasi chote cha fedha kutumika, Kamati imeelezwa kuwa, bado zinahitajika **Shilingi 31,695,300** kukamilisha maeneo mbalimbali.

c) Mradi wa Ujenzi wa Shule za Sekondari za Nsemulwa, Misunkumilo, Mpanda day na Shanwe

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Manispaa ya Mpanda ilitekeleza miradi ya ujenzi wa Shule za Sekondari katika kata za uwanja wa ndege, Misunkumilo, Makanyagio na shanwe. Jumla ya **Shilingi Milioni 310** zilitumika katika kutekeleza miradi hiyo.

Mheshimiwa Spika, miradi hiyo imekamilika na inatumika. Hata hivyo, ukaguzi uliofanywa na CAG umebaini kuwepo kwa nyufa katika kuta za madarasa ya shule hizo. Hali hiyo inaleta tafsiri ya kukosekana kwa ubora wa miradi ikiwa ni pamoja na kuhatarisha usalama wa wanafunzi wa shule hizo.

2.3.7 Uchambuzi wa Taarifa ya Miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Nsimbo

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa taarifa iliyowasilishwa na CAG, Halmashauri ya Wilaya ya Nsimbo ilitekeleza kwa njia ya force account jumla ya **miradi 76** yenye thamani ya **Shilingi 3,236,899,361.82**. Kwa muktadha wa utekelezaji wa majukumu

ya Kamati, taarifa za **miradi 7** iliyotumia jumla ya **Shilingi 1,916,000,000** ilichambuliwa.

Tathimini ya Kamati katika Halmashauri hii imebaini utendaji usioridhisha katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo hali iliyosababisha miradi mingi kutokamilika kwa wakati licha ya kutumia kiasi kikubwa cha fedha, ongezeko la gharama za utekelezaji wa miradi na usimamizi usioridhisha wa miradi.

Mheshimiwa Spika, baadhi ya miradi iliyobainika kuwa na mapungufu ni kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa Ujenzi wa Kituo cha Afya Itenka

Mheshimiwa Spika, mradi huu wenye thamani ya **Shilingi 500,000,000** ulianza kutekelezwa tarehe 20/11/2021 na kutarajiwa kukamilika tarehe 20/11/2022. Pamoja na kiasi chote cha fedha kutumika, mradi huo bado haujakamilika. Miongoni mwa majengo ambayo hayajakamilika ni pamoja na Jengo la upasuaji ambalo kwa mujibu wa taarifa iliyowasilishwa na CAG inahitajika **Shilingi 71,369,000** ili jengo hilo liweze kukamilika, Jengo la wodi ya wazazi linahitaji **Shilingi 16,978,800** ili kukamilika na jengo la kufulia linahitaji **Shilingi 5,118,000** ili kukamilika na kufanya jumla ya gharama za mradi kuwa **Shilingi 593,465,800**.

b) Mradi wa Ujenzi wa Shule mpya ya kata katika Kata ya Kapalala

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ilipokea **Shilingi Milioni 470** za mradi wa SEQUIP ambapo mradi huo haujakamilika kwa ukamilifu wake. Makisio ya gharama ya ukamiliishaji wa

jengo hilo kwa mujibu wa Taarifa ya CAG ni **Shilingi 9,265,000**.

Katika mradi huo, ujenzi wa maabara za fizikia, kemia na baiolojia zipo katika hatua za umaliziaji na zinahitaji **Shilingi 58,634,760** ili kukamilika. Licha ya kuwa muda wa ukamiishaji wa mradi huo kuisha tarehe 07/04/2022 bado kuna kazi ambazo hazijakamilika.

c) Mradi wa Ujenzi wa Kituo cha Afya Ugalla

Mheshimiwa Spika, Serikali Kuu ilipeleka **Shilingi Milioni 500** kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huu. Ukaguzi huo ulianza kutekelezwa tarehe 10/02/2022 na kutarajiwa kukamilika tarehe 10/05/2022. Hadi kuwasilishwa kwa taarifa ya mradi mbele ya Kamati, kiasi chote cha fedha kimekwishatumika na mradi haujakamilika.

Jengo la wagonjwa wa nje (OPD) limeanza kutumika lakini kuna baadhi ya kazi zenye makadirio ya **Shilingi 12,602,000** hazijafanyika. Majengo mengine ambayo hayajakamilika ni pamoja na jengo la maabara ambalo lipo katika hatua za umaliziaji na linahitaji **Shilingi 19,418,800** ili kulikamilisha.

Mheshimiwa Spika, jengo la upasuaji ni miongoni mwa majengo ambayo utekelezaji wake haujakamilika ambapo Ili kukamilisha kazi zilizobaki, makisio ya gharama ni **Shilingi 40,354,800**. Jumla ya nyongeza yote ni **Shilingi 72,375,600**.

d) Mradi wa Ujenzi wa Hospitali ya Wilaya

Mheshimwa Spika, katika mwaka wa fedha 2021/2022, Halmashauri ilipokea na kutumia **Shilingi 616,000,000** kutoka Serikali kuu kwa ajili ya ujenzi wa majengo 13 ambapo

miradi iliyokamilika na kutumika ni majengo 7, majengo 6 hayajakamilika na jengo moja na kuhifadhia maiti limekamilika lakini halitumiki kutokana na kutokuwepo kwa jokofu.

Mheshimiwa Spika, tangu kuanza utekelezaji wake, mradi umekwishatumia jumla ya **Shilingi 2,100,000,000**. Hata hivyo, bado sehemu kubwa ya mradi haijakamilika. Majengo ambayo hayajakamilika ni jengo la utawala ambalo ili likamilike kikamilifu makadirio ya Halmashauri ni **Shilingi 92,850,460**. Vile vile, ujenzi wa wodi ya wazazi haujakamilika ambapo, gharama ya makadirio ya kukamilisha mradi huo iliyowasilishwa na CAG ni **Shilingi 328,668,600**.

Mheshimiwa Spika, majengo mengine ambayo hayajakamilika ni jengo la dawa ambalo linahitaji **Shilingi 84,660,280** ili kukamilika, jengo la kufulia linahitaji **Shilingi 43,145,040** ili kukamilika na kichomea taka ambacho makadirio ya kukamilisha ujenzi ni **Shilingi 75,046,500**.

Mheshimiwa Spika, katika mradi huu, tathmini ya Kamati imebaini kuwa, gharama za mradi zimeongezeka kwa kiasi kikubwa ikilinganishwa na gharama zilizotolewa katika mwongozo wa ofisi ya Raisi – Tamisemi. Jumla ya gharama zinazotakiwa na Halmashauri ili kukamilisha mradi huu wa ujenzi wa Hospitali ya Wilaya ni **Shilingi 660,189,110.00**.

2.3.8 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Mlele

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijadili na kuchambua taarifa ya miradi 7 kati ya miradi 88 yenye thamani ya **Shilingi 4,800,508,852** iliyotekelezwa na Halmashauri kwa kutumia njia ya force account.

Katika uchambuzi wake, Kamati imebaini mapungufu kadhaa katika baadhi ya miradi ifuatayo: -

a) Mradi wa Ujenzi wa majengo manne ya Hospitali ya Wilaya

Mheshimiwa Spika, katika mradi huu, Halmashauri ilikamilisha majengo ya upasuaji, wodi ya upasuaji wanaume na wanawake na yanatumika. Hata hivyo, jengo la kuhifadhia maiti halijaanza kutumika tangu kukamilika kwake miezi 12 iliyopita. Kutotumika kwa jengo hilo kunatokana na kukosekana kwa jokofu la kuhifadhia maiti lenye uwezo wa kuhifadhi miili 12 ambapo vifaa vyote kwa ajili ya ukamilishaji vinavyotakiwa kupelekwa na Bohari Kuu ya Dawa (MSD) vinagharama ya **Shilingi 33,250,000**.

b) Mradi wa Ujenzi wa jengo la wagonjwa wa nje Zahanati ya Ilela

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa mradi huu ulifanyika kwa awamu na ulianza kutekelezwa tarehe 01 Machi, 2022 na kutakiwa kukamilika tarehe 30 Juni, 2022 ambapo, Halmashauri ilitumia mapato yake ya ndani ya **Shilingi Milioni 50**. Hata hivyo, umebainika kuwa na changamoto nyingi ikiwemo mradi kuanza kutekelezwa bila ya kuwepo mpango wa awali wa utekelezaji hali iliyochangia mradi kutokamilika kwa wakati na kusimama kwa muda wa miezi 18 kutokana na kukosekana kwa fedha.

Mradi huu ulianzishwa kwa fedha iliyozidi katika makusanyo ya ndani na kwa mujibu wa makisio ya gharama za kukamilisha mradi huo, Halmashauri imeeleza kuwa, **Shilingi 83,521,035** zinahitajika.

2.3.9 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Manispaa ya Lindi

Mheshimiwa Spika, Halmashauri hii ina jumla ya **miradi 81** yenye thamani ya **Shilingi 8,136,719,000** inayotekelezwa kwa njia ya force account na Kamati iliweza kupokea taarifa ya **miradi 10** iliyofanyiwa uhakiki na CAG yenye thamani ya **Shilingi 5,270,000,000**.

Wakati wa uchambuzi wake, Kamati ilibaini mapungufu kadhaa na kuongezeka kwa gharama za ujenzi kwa kiasi kikubwa ambapo katika baadhi ya maeneo, Halmashauri ilishindwa kutoa maelezo kuhusu uthibitisho wa kuongezeka kwa gharama za mradi.

Mheshimiwa Spika, Mradi uliokutwa na changamoto kubwa ni mradi wa ujenzi wa Shule ya Sekondari ya Wasichana Lindi (Lindi Girls Grand High school). Shule hii ya Wasichana iliyopo kilangala inatarajiwa kuchukua wanafunzi kuanzia 1,000 hadi 1,080 na inatakiwa kutekelezwa katika awamu Mbili.

Kwa mujibu wa taarifa iliyowasilishwa na OR – TAMISEMI, awamu ya kwanza ya mradi ilitakiwa kutekelezwa na kukamilika kwa gharama ya **Shilingi 3,000,000,000** kiasi ambacho, kilipokelewa na Halmashauri kutoka Serikali Kuu na Awamu ya Pili inatakiwa kutekelezwa kwa **Shilingi 1,100,000,000**.

Mheshimiwa Spika, katika awamu ya kwanza ya utekelezaji wa mradi, Halmashauri ya Manispaa ya Lindi imekwishatumia **Shilingi 3,100,000,000** ambapo **Bilioni 3** ni kutoka Serikali Kuu na **Milioni 100** ni mapato ya ndani ya Halmashauri. Licha ya kufanyika kwa

Matumizi ya **Shilingi Bilioni 3.1**, bado kuna majengo ambayo hayajakamilika.

Kulingana na taarifa iliyowasilishwa na CAG, Halmashauri imefanya makadirio ya gharama ya kukamilisha mradi huu kwa awamu ya kwanza inayofikia **Shilingi Bilioni 1.5** na kufanya jumla ya gharama zote kwa awamu ya kwanza kuwa **Shilingi Bilioni 4.6** badala ya **Shilingi Bilioni 3** zilizopangwa na Serikali.

Mheshimiwa Spika, tathimini ya jumla ya Kamati imebaini kuwa, gharama za mradi za nyongeza zilizoainishwa na Halmashauri ni **Asilimia 50** ya gharama za awali hali inayotia shaka ya uwepo wa thamani ya fedha ya mradi huu.

2.3.10 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Nachingwea.

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account pia umefanyika kwa Halmashauri ya Wilaya ya Nachingwea kwa miradi ya jumla ya **Shilingi 5,607,318,452**. Katika fedha hizo, ipo miradi iliyokamilika na inayoendelea kutekelezwa.

Katika Ngazi ya Kamati, taarifa ya **miradi 7** yenye thamani ya **Shilingi Bilioni 2.72** ilichambuliwa. Baada ya majadiliano ya kina, changamoto kadhaa zilizobainika katika baadhi ya miradi ni kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa Ujenzi wa Kituo cha Afya cha Namatula

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa mradi huu umegharimu kiasi cha **Shilingi 580,045,747.29** ambapo, **Shilingi 2,500,000** ni michango ya wananchi, **Shilingi 77,545,747.29** na **Shilingi 500,000,000** kutoka Serikali Kuu.

Pamoja na kiasi tajwa hapo juu kutumika chote bado njia ya watembea kwa miguu na jengo la kufulia hayajakamilika na hivyo kuhitaji **Shilingi 11,002,500.00** kukamilisha mradi huo ambapo, itafanya gharama za jumla kuwa ni **Shilingi 591,048,247.29**.

b) Mradi wa Ujenzi wa Shule ya Sekondari Ngunichile

Mheshimiwa Spika, taarifa ilibainisha kuwa, Halmashauri ilikiuka taratibu za manunuzi kwa kufungua tenda na kumzawadia fundi siku hiyo hiyo bila ya kupitia mchakato wa tenda. Kwa mujibu wa Taarifa ya CAG, makadirio ya mradi yalikuwa ni **Shilingi 732,435,205** na kiasi cha **Shilingi 516,000,000** kimekwishatumika kati ya **Shilingi 527,100,000** kinachojumuisha fedha kutoka Serikali kuu **Shilingi 470,000,000**, mapato ya ndani **Shilingi 46,000,000** na mchango wa wananchi **Shilingi 11,100,000**.

Pamoja na kiasi cha **Shilingi Milioni 516** kutumika, bado kuna majengo ambayo hayajakamilika. Makadirio ya umaliziaji wa mradi huu yaliyoainishwa na mkaguzi ni **Shilingi 191,132,591**.

c) Mradi wa Ujenzi wa miundombinu katika Shule ya Sekondari ya Wavulana ya Rugwa

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ilitumia mapato yake ya ndani ya jumla ya **Shilingi 462,451,000** kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huo. Vile vile, mchango wa wananchi katika mradi huo ni **Shilingi 4,100,000** na kufanya jumla ya gharama za mradi kuwa **Shilingi 466,551,000**.

Mpaka kuwasilishwa kwa taarifa hii, kiasi cha **Shilingi 202,403,000** kilikwishatumika na kuwekewa makadirio ya

Shilingi 50,449,500 kwa ajili ya ukamilishaji wa majengo hayo na kufanya gharama kuongezeka hadi kufikia **Shilingi 252,852,500**.

Mheshimiwa Spika, katika miradi 7 ambayo taarifa zake ziliwasilishwa na kujadiliwa na Kamati, Halmashauri iliieleza Kamati kuwa, inahitaji **Shilingi 342,584,591** kukamilisha miradi ambayo haijakamilika. Ongezeko hilo la gharama ni sawa na **Asilimia 12.5** ya gharama za miradi yote 7 ya **Shilingi Bilioni 2.72**.

2.3.11 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Kilwa

Mheshimiwa Spika, jumla ya miradi **157** yenye thamani ya **Shilingi 8,339,665,407.09** imetekelezwa na Halmashauri hadi kufikia juni, 2022 ambapo kati ya hiyo, miradi 8 yenye thamani ya **Shilingi 4,201,241,569** imehakikiwa na CAG na kuchambuliwa na Kamati.

Katika miradi hiyo 8, Kamati ilibaini mapungufu kadhaa wakati wa utekelezaji wa miradi hiyo katika baadhi ya miradi ikiwa ni pamoja na: -

a) Mradi wa Ujenzi wa Kituo cha Afya Hotelitatu

Mheshimiwa Spika, Serikali Kuu ilipeleka jumla ya **Shilingi Milioni 500** kwa ajili ya ujenzi wa Jengo la wagonjwa wa nje, maabara na kichomea taka **Shilingi Milioni 250** kwa awamu ya kwanza na ujenzi wa jengo la kufulia, jengo pacha la mama na mtoto na upasuaji kwa gharama ya **Shilingi Milioni 250** kwa awamu ya pili. Mradi huu ulioanza tarehe 30 Oktoba, 2021, ulitarajiwa kukamilika tarehe 10 Novemba, 2022.

Ujenzi wa awamu ya kwanza umekamilika kwa Asilimia 99 na Halmashauri iliongeza **Shilingi Milioni 32** kutoka katika mapato yake ya ndani ambapo gharama zilizotumika kumlipa fundi ujenzi ni **Shilingi Milioni 43**.

Mheshimiwa Spika, Awamu ya pili ya mradi haijakamilika ambapo, jengo pacha la mama na mtoto na jengo la upasuaji limefikia **Asilimia 73** ya ujenzi na ujenzi wa jengo la kufulia haujaanza. Katika ukaguzi uliofanywa na CAG katika mradi huo, ilibainika uwepo wa nyufa kwenye baadhi ya majengo ya kituo wakati ujenzi haujakamilika. Ili kukamilisha mradi huu, Halmashauri imekadiria kutumia fedha za ziada kwa kiasi cha **Shilingi 150,745,315**.

b) Mradi wa Ujenzi wa Shule mpya ya Sekondari katika Kitongoji cha Ngome

Mheshimiwa Spika, mradi mwingine ambao umebainika kuwa na mapungufu ni katika ujenzi wa Shule iliyopo Ngome kwa kutumia fedha za mradi wa SEQUIP **Shilingi Milioni 470**. Jumla ya **Shilingi 502,500,000** zilitumika ambapo kuna nyongeza ya **Shilingi 32,500,000** kutoka katika mapato ya ndani. Kamati ilielezwa kuwa, bado kuna kiasi cha **Shilingi 146,196,193.5** ili kukamilisha mradi huu.

c) Mradi wa Ujenzi wa Stendi ya Mabasi Nangurukulu

Mheshimiwa Spika, Halmashauri imetumia **Shilingi 701,628,998** kwa ajili ya ujenzi wa stendi ya mabasi awamu ya kwanza. Fedha hizo zimetumika kulipa fidia kwa wananchi **Shilingi 139,555,029.12** na kiasi cha **Shilingi 562,073,969.98** kimetumika

kuchimba eneo la ujenzi, kuweka kifusi kwa awamu ya kwanza, kujenga kibanda cha mlinzi, kujenga matundu 10 ya choo, kujenga jengo la abiria na kuchonga barabara inayoruhusu magari ya liwale kuingia.

Utekelezaji wa mradi huo ulianza mwaka wa fedha 2019/2020 lakini hadi kuwasilishwa kwa taarifa hii haujakamilika. Aidha Halmashauri imefanya makisio ya **Shilingi Milioni 100** kukamilisha awamu hiyo ya kwanza.

Mheshimiwa Spika, Licha ya kiasi kikubwa cha fedha kutumika katika mradi huo, njia ya kwenda kwenye vyoo vya stendi haijatengenezwa na haiwezi kupitika katika kipindi cha mvua.

Aidha, wakati CAG akiwa anafanya uhakiki wa utekelezaji wa mradi huu, nyaraka zinazohusiana na mradi wa stendi hazikuwasilishwa kwa mkaguzi ikijumuisha faili la ujenzi wa mradi na hivyo CAG kushindwa kufanya tathmini ya mwenendo mzima wa mradi ikiwemo taratibu za manunuzi.

2.3.12 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Newala

Mheshimiwa Spika, jumla ya **Shilingi 5,164,478,837.22** imetumika kutekeleza miradi **98** kwa njia ya force account. Katika miradi hiyo, ipo iliyokamilika na inayoendelea kutekelezwa. CAG amefanya uhakiki wa miradi 7 yenye thamani ya **Shilingi 2,526,650,437** na taarifa yake imefanyiwa uchambuzi na Kamati.

Katika uchambuzi wa taarifa hizo, Kamati ilibaini changamoto na mapungufu kadhaa katika baadhi ya miradi ifuatayo: -

a) Mradi wa Ujenzi wa Jengo la Utawala

Mheshimiwa Spika, Fedha za utekelezaji wa mradi huu ziliingia kwa awamu tatu ambapo, kwa mwaka 2020/2021 Halmashauri ilipokea **Shilingi Bilioni 1**, mwaka 2021/2022 **Shilingi Bilioni 1** na mwaka 2022/2023 **Shilingi Milioni 750**.

Uchambuzi wa kina wa taarifa ya mradi huu umebaini kuwa, kiasi cha **Shilingi 2,630,222,146** kimekwishatumika na mradi upo katika hatua za umaliziaji. Aidha, kiasi cha **Shilingi 615,500,000** kimelipwa kwa Mhandisi mjenzi na kiasi cha **Shilingi 71,272,000** kimelipwa kwa Mhandisi Mshauri na kufanya gharama za ufundi kuwa **Shilingi 686,772,000** kati ya kiasi chote cha gharama ya mradi ambayo ni sawa na **Asilimia 24.97** ya **Shilingi Bilioni 2.75**.

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa mradi huu umetumia utaratibu wa force account na mkandarasi kinyume na mwongozo uliotolewa na OR – TAMISEMI. Aidha, kiasi kilicholipwa kwa Mhandisi Mshauri ni kikubwa kinyume na mwongozo unaotaka Mhandisi Mshauri kulipwa **Shilingi Milioni 20** lakini Halmashauri ya Wilaya ya Newala ililipa **Shilingi Milioni 71**.

Pamoja na hayo Mkurugenzi wa Halmashauri ya Wilaya ya Newala aliitaarifu Kamati kuwa, ujenzi wa uzio, mandhari (land scaping), kituo cha umeme na kibanda cha mlinzi havikuwepo katika mwongozo wa Serikali kinyume na maelekezo ya Serikali ambayo miradi yote ilitakiwa kukamilika kwa **Shilingi 2,750,000,000**.

b) Mradi wa Ujenzi wa Hospitali ya Mchemo

Mheshimiwa Spika, mradi huu ulioanza kutekelezwa tarehe 22 Julai, 2021 ulitarajiwa kukamilika tarehe 21 Julai, 2022 kwa makisio ya gharama ya **Shilingi 2,975,363,542**. Hadi kufikia mwezi Juni, 2022, kiasi cha **Shilingi 2,473,728,289** kimekwishatumika kati ya kiasi cha **Shilingi 2,550,000,000** kilichopokelewa kutoka Serikali Kuu lakini bado kuna majengo ambayo ujenzi wake haujakamilika.

c) Mradi wa Ujenzi wa Shule ya Sekondari Nakahako

Mheshimiwa Spika, mradi huu ulipokea **Shilingi Milioni 470** za SEQUIP, na ulianza tarehe 20 Februari, 2022 na kutakiwa kukamilika tarehe 20 Juni, 2022 ambapo, hadi taarifa inawasilishwa mbele ya Kamati, mradi huu ulikuwa haujakamilika na zinahitajika fedha za ziada za **Shilingi 159,727,000** kwa ajili ya ukamilishaji.

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla Kamati haikuridhishwa na utekelezaji wa miradi katika Halmashauri ya Wilaya ya Newala kutokana na utendaji usioridhisha wa wataalamu waliopewa dhamana ya kusimamia miradi hiyo hali iliyosababisha miradi kutokamilika na ongezeko kubwa la gharama za utekelezaji wa miradi hiyo.

2.3.13 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Mji Masasi

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Mji Masasi imetekeleza miradi **49** yenye thamani ya **Shilingi 3,463,654,057.** Aidha ukaguzi

umehakiki miradi 7 yenye thamani ya **Shilingi 2,609,411,100**. kati ya miradi 49 iliyotekelezwa kwa njia ya force account.

Mheshimiwa Spika, mradi ambao ulibainika kuwa na mapungufu mengi ni mradi wa ujenzi wa shule mpya ya sekondari Temeke Masasi ambapo, Halmashauri ilitumia jumla ya **Shilingi 535,000,000** kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huu ambapo **Shilingi Milioni 470** ni kutoka Serikali Kuu na **Shilingi Milioni 65** ni mapato ya ndani. Pamoja na kiasi hicho chote kutumika, mradi bado haujakamilika na zinahitajika fedha ya ziada kiasi cha **Shilingi 37,000,000** ili kuweza kukamilisha kazi zilizobakia.

2.3.14 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Mlimba (Kilombero)

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Wilaya ya Mlimba imetekeleza jumla ya miradi **81** yenye thamani ya **Sh.6,265,930,749.26.** Kwa upande wa uchambuzi, Kamati imepitia na kuchambua taarifa ya miradi 7 yenye thamani ya **Shilingi 5,255,702,332** ambapo hadi kipindi Kamati inapokea taarifa ya miradi hii, kiasi cha **Sh.4,732,478,691** kilishatumika. Aidha, katika uchambuzi wa miradi, Kamati imebaini mapungufu kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa Ujenzi wa Shule ya Sekondari Ihenga

Mheshimiwa Spika, ili kutekeleza mradi huu, Halmashauri ilipokea kiasi cha **Shilingi Milioni 470** kutoka Serikali Kuu za mradi wa SEQUIP. Utekelezaji ulianza tarehe 03/09/2022 na ulitarajiwa kukamilika tarehe 02/12/2022. Hadi kuwasilishwa kwa taarifa hii, kiasi chote cha fedha kilichotolewa kimeshatumika lakini mradi haujakamilika. Makisio ya gharama za umaliziaji wa mradi huo ni **Shilingi 139,047425**.

b) Mradi wa Ujenzi wa Kituo cha Afya Chita

Mheshimiwa Spika, katika utekelezaji wa mradi huu, Halmashauri ilitenga na kutumia **Shilingi 305,702,332** kutoka kwenye mapato yake ya ndani kwa ajili ya ujenzi wa kituo hiko ambapo, utekelezaji ulianza tarehe 15/08/2021 na ulitarajiwa kukamilika tarehe 27/06/2022. Aidha, mradi huu haujakamilika na makisio ya gharama za umaliziaji ni **Shilingi 72,282,675**.

2.3.15 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Ulanga

Mheshimiwa Spika, jumla ya **miradi 86** yenye thamani ya **Shilingi 11,255,893,170** ilitekelezwa na Halmashauri hii kwa kutumia njia ya force account. Changamoto kubwa ni miradi mingi kutekelezwa bila ya usimamizi wa kitaalamu ambapo kati ya miradi 7 yenye thamani ya **Shilingi 4,110,000,000** iliyojadiliwa na Kamati, changamoto iliyobainika ni katika mradi wa Ujenzi wa Miundombinu ya Shule ya Sekondari Msogezi.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya wilaya ya Ulanga ilipokea kiasi cha **Shilingi Milioni 470** kutoka Serikali Kuu za mradi wa SEQUIP kwa ajili ya ujenzi wa miundombinu ya Shule ya Sekondari Msogezi. Hadi kuwasilishwa kwa taarifa hii, fedha yote imekwishatumika na mradi huo haujakamilika. Aidha, kiasi cha **Shilingi 160,000,000** kinahitajika ili kukamilisha mradi huo.

2.3.16 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Malinyi

Mheshimiwa Spika, Halmashauri imetekeleza jumla ya **miradi 44** yenye thamani ya **Shilingi 3,498,845,397**. Aidha, Kamati imepitia na kuchambua taarifa ya miradi 7 yenye thamani ya **Shilingi**

1,681,468,866. Mapungufu yaliyobainika na Kamati kwa baadhi ya miradi ni kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa ukamilishaji wa majengo matano katika hospitali ya Wilaya ya Malinyi

Mheshimiwa Spika, mradi huu ulianza tangu mwaka wa fedha 2019/2020 ambapo, Halmashauri ilipokea fedha kutoka Serikali Kuu na kutumia jumla ya **Shilingi Bilioni 1.8** kwa ajili ya ujenzi wa majengo 7 ya hospitali. Hata hivyo, Halmashauri ilitumia fedha hizo kukamilisha majengo Mawili pekee na kuacha majengo mengine Matano yakiwa katika hatua mbalimbali za utekelezaji.

Halmashauri imetumia **Shilingi Milioni 561** kutoka katika mapato ya ndani kwa ajili ya ukamilishaji wa majengo hayo matano. Aidha, mradi huo umejengwa katika eneo oevu ambalo kiutaratibu mradi haukupaswa kutekelezwa katika eneo hilo.

b) Mradi wa Ujenzi wa Shule ya Sekondari Ndewele

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ilianza kutekeleza mradi huu tarehe 21 Machi, 2022 ambao ulitarajiwa kukamilika tarehe 15 Agosti, 2023. Utekelezaji wa mradi ulitokana na fedha za mradi wa SEQUIP za jumla ya **Shilingi Milioni 470**. Taarifa iliyowasilishwa ni kuwa, mradi huu unahitaji ziada ya **Shilingi 122,587,395** ili kuukamilisha.

2.3.17 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Mvomero

Mheshimiwa Spika, jumla ya miradi **76** yenye thamani ya **Shilingi 4,953,613,162** imetekelezwa hadi kufikia Juni, 2022. Kamati imefanya uchambuzi wa miradi **7** kati ya hiyo yenye thamani ya

jumla ya **Shilingi 2,839,160,995**. Changamoto zilizobainika katika baadhi ya miradi ni kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa ujenzi wa shule ya Sekondari ya Homboza

Mheshimiwa Spika, kiasi cha **Shilingi Milioni 470** cha mradi wa SEQUIP kilipokelewa na kutumiwa kwa ajili ya mradi huu. Aidha, mradi huu haujakamiilika na unahitaji fedha ya ziada ya jumla ya **Shilingi Milioni 241** ili kuweza kukamilisha kazi zilizobaki.

b) Mradi wa Ujenzi wa Kituo cha Afya Mziha

Mheshimiwa Spika, mradi huu ulioanza kujengwa tarehe 21/5/2022 na kukamilika tarehe 22/9/2023 bado haujaanza kutumika hadi sasa. Mradi huu uliotumia jumla ya **Shilingi Milioni 500** unakosa thamani ya fedha iliyowekezwa katika ujenzi wa kituo hicho kutokana na kutokuwepo kwa vifaa tiba, kutounganishwa kwa maji na kutokuwa na mradi wowote wa umeme katika Kijiji cha Msiha.

2.3.18 Uchambuzi wa Taarifa ya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account na Halmashauri ya Wilaya ya Namtumbo

Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Mwezi Juni, 2022, Halmashauri ya Wilaya ya Namtumbo ilitumia njia ya force account kutekeleza jumla ya **miradi 143** yenye thamani ya **Shilingi 7,789,472,420.91**. Aidha, Kamati ilichambua taarifa ya miradi 7 kati ya hiyo yenye thamani ya jumla ya **Shilingi 5,090,000,000**. Kamati ilibaini changamoto zifuatazo: -

a) Mradi wa ujenzi wa shule ya sekondari ya Daktari Samia Suluhu Hassani

Mheshimiwa Spika, jumla ya **Shilingi 2,915,857,748** zilitumika kwa ajili ya utekelezaji huu ambapo, **Shilingi Bilioni 3** kutoka Serikali Kuu zilipokelewa. Hata hivyo, bado mradi huo haujakamilika na unahitaji fedha zaidi ya **Shilingi 784,861,150** kuweza kukamilisha kazi zilizotakiwa kukamilika kwa **Shilingi Bilioni 3**.

b) Mradi wa ujenzi wa shule Mpya ya Sekondari ya Msisima

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ilipokea **Shilingi Milioni 470** za mradi wa SEQUIP kwa ajili ya ujenzi wa shule ya sekondari ya Msisima. Kiasi hicho cha fedha kimetumika na mradi haujakamilika na kuhitajika kiasi cha **Shilingi 100,034,223** ili kuweza kukamilisha kazi zilizobakia.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Wilaya ya Namtumbo imekuwa na utekelezaji usiofaa wa miradi ya force account kutokana na miradi mingi kufanyika bila ya usimamizi, miradi kutokuwa na ubora na miradi kutokamilika kwa wakati uliopangwa. Vile vile, Kamati haikupatiwa mchanganuo wa gharama za miradi na sababu ya ongezeko la gharama za miradi hiyo. Aidha, wakati wa ukaguzi, Mkaguzi hakupatiwa BOQ kwa ajili ya ukaguzi.

Mheshimiwa Spika, pamoja na changamoto na mapungufu yaliyobainishwa na Kamati katika utekelezaji wa miradi kwa kutumia njia ya force account, Kamati imebaini kuwa, kutozingatiwa kwa Sheria, Kanuni na Miongozo mbalimbali ya Serikali, kwa kiasi kikubwa kumechangia utekelezaji wa miradi mbalimbali kuwa ni chini ya kiwango. Hali hiyo imetokana na ukweli kwamba, zipo baadhi ya Halmashauri ambazo

zimefanya vizuri katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa kutumia njia ya force account ambapo, miradi hiyo imekamilika na inatumika kama ilivyotarajiwa. Tafsiri ya haraka ya Kamati ni kwamba, iwapo Halmashauri zote zitazingatia Sheria na miongozo iliyowekwa miradi mingi itatekelezwa kwa ufanisi na italeta tija.

2.3 Ziara za Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, ili kutathimini thamani ya fedha iliyotumika katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo, Mwezi Machi, 2023 Kamati ilipata fursa ya kutembelea na kukagua miradi ya maendeleo iliyotekelezwa na Halmashauri zilizopo katika mikoa ya Dar es Salaam, Lindi, Mtwara, Ruvuma, Rukwa, Katavi, Tabora na Songwe.

Mheshimiwa Spika, ukaguzi uliofanyika kwa baadhi ya Halmashauri zilizopo katika mikoa tajwa hapo juu ulijumuisha miradi ya Afya, Elimu, vikundi vya wanawake, vijana na watu wenye ulemavu, ghala la kuhifadhia nafaka, na miradi ya majengo ya ofisi za Halmashauri.

Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha miradi inayotekelezwa katika Halmashauri inaleta tija iliyokusudiwa, Taarifa ya miradi hiyo na dosari zilizobainika ni kama ifuatavyo: -

a) Miradi iliyotekelezwa katika Halmashauri za Mkoa wa Dar es Salaam

Mheshimiwa Spika, katika Mkoa huu, Kamati ilifanikiwa kukagua miradi inayotekelezwa katika Manispaa za Ubungo na Kigamboni.

Katika Manispaa ya Ubungo, Kamati ilibaini changamoto za uendeshaji wa Soko la Mabibo ambapo Ofisi ya Raisi

TAMISEMI ilielekezwa kuhakikisha michakato ya umiliki wa eneo na uendeshaji wa Soko hilo inakamilika haraka iwezekanavyo.

Mheshimiwa Spika, katika Halmashauri ya Manispaa ya Kigamboni, Kamati ilifanya ukaguzi katika miradi mbalimbali ikiwa ni pamoja na ujenzi wa vyumba 12 vya madarasa katika shule mbalimbali za msingi kwa gharama ya **Shilingi Milioni 20**, Ukarabati wa madarasa 12 katika shule mbalimbali za msingi kwa gharama ya **Shilingi Milioni 4.6** kwa kila chumba, ujenzi wa shule mpya ya Msingi ya Gezaulole kwa gharama ya **Shilingi Milioni 334.4**.

Miradi mingine iliyokaguliwa ni pamoja na ujenzi wa Jengo la Ghorofa Tatu lenye vyumba 16 vya madarasa kwa ajili ya shule mpya ya Sekondari ya Paulo Makonda ambapo mradi huu unategemea kukamilishwa kwa gharama ya **Shilingi Milioni 950**. Hadi Kamati ilivyofanya ukaguzi, kiasi cha **Shilingi Milioni 454** kilikwishatumika na ujenzi ulifikia **Asilimia 45**. Vile vile, Kamati ilikagua mradi wa ukarabati wa vyumba 13 vya madarasa katika shule mbalimbali za Sekondari kwa gharama ya jumla ya **Shilingi Milioni 95**, na mradi wa ujenzi wa uzio wa Shule ya Sekondari ya Nguva kwa gharama ya **Shilingi Milioni 25**.

Mheshimiwa Spika, katika sekta ya Afya, Kamati ilikagua maendeleo ya ujenzi wa Kituo cha Afya cha Kibada kinachotegemewa kuwa na jumla ya majengo Tisa yanayoendelea kujengwa kwa awamu. Awamu ya kwanza ilikamilisha ujenzi wa Jengo la wagonjwa wa nje (OPD), jengo la upasuaji, wodi ya wazazi, jengo la kufulia

na choo cha nje kwa gharama ya **Shilingi Milioni 598.2**. Mradi huu umetekelezwa na Halmashauri ya Manispaa ya Kigamboni.

Mheshimiwa Spika, Changamoto kubwa iliyobainika na Kamati katika Halmashauri ya Manispaa ya Kigamboni ni Manispaa kushindwa kutoa maelezo ya kina kuhusu uzingatiaji wa utoaji wa fedha za mikopo ya wanawake, vijana na watu wenye ulemavu, mwenendo wa marejesho kutoka kwa wakopaji na kushindwa kubainisha vikundi vya wanufaika tangu mwaka 2018/2019- 2020/21.

b) Miradi iliyotekelezwa katika Halmashauri za Mkoa wa Lindi

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifanya ukaguzi wa miradi iliyotekeleza na Halmashauri ya Wilaya ya Nachingwea. Miradi iliyokaguliwa ni pamoja na upanuzi wa miundombinu ya kituo cha afya cha Naipanga chenye wodi ya mama na mtoto, nyumba Tatu za watumishi, maabara, jengo la kufulia, jengo la kuhifadhia maiti, njia unganishi za watembea kwa miguu kati ya jengo moja na jingine kwa gharama ya jumla ya **Shilingi Milioni 429.02**. Aidha, changamoto iliyobainika katika mradi huu ni ya upungufu wa watumishi ambapo hadi ukaguzi unafanyika, kituo kilikuwa na watumishi 17 tu kati ya watumishi 38 wanaohitajika.

Mheshimiwa Spika, katika Halmashauri ya Wilaya ya Mtama, Kamati ilifanya ukaguzi katika miradi mitatu ambayo ni Hospitali ya Wilaya ya Mtama, Zahati ya Chiodya na Ujenzi wa Jengo la Utawala la Halmashauri.

Katika utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa Hospitali ya Wilaya ya Mtama, mradi huu ulianza mwaka 2019 ambapo, Kati ya mwaka wa fedha 2019/20 hadi mwaka 2021/22, mradi ulipokea ruzuku ya Serikali Kuu kiasi cha **Shilingi Bilioni 3.7**. Katika mwaka wa fedha 2020/2021, Mradi ulipokea ruzuku ya Serikali Kuu kiasi cha **Shilingi Milioni 500**. Kamati haikuridhishwa na ubora wa mradi huo kutokana na kuwepo kwa viashiria vya kukosekana kwa thamani ya fedha.

Kuhusu mradi wa ujenzi wa jengo la ofisi za utawala katika Halmashauri ya Wilaya ya Mtama, Kamati haikuridhishwa na mwenendo wa utekelezaji wa mradi huo kwa kuwa, Mkataba wa ujenzi ulisainiwa mwezi Oktoba, 2021 kati ya Halmashauri ya Wilaya ya Mtama na Mkandarasi *Suma JKT Construction Company Ltd* ambapo, kwa mujibu wa Mkataba, Mradi ulitegemewa kukamilika mwezi Novemba, 2022. Hata hivyo hadi kufanyika kwa ziara ya Kamati mwezi Machi, 2023, Jengo hilo lilikuwa halijakamilika licha ya mradi huo kupokea ruzuku ya Serikali Kuu ya jumla ya **Shilingi Bilioni 3.7**.

Mheshimiwa Spika, mnamo tarehe 23 Machi, 2023, Kamati ilifanya ziara ya ukaguzi wa miradi ya maendeleo katika Halmashauri ya Manispaa ya Lindi. Miradi iliyokaguliwa ni pamoja na miradi ya sekta ya afya na elimu. Changamoto kubwa iliyobainika na Kamati ni miradi kutokamilika kwa wakati na kutelekezwa kwa muda mrefu ambapo, katika shule ya msingi Mitwero, Kamati ilibaini uwepo wa nyumba

ya mwalimu yenye vyumba vitatu vya kulala iliyoishia ngazi ya kupaua tangu mwaka 2004.

Vile vile, Katika shule ya Sekondari ya Mingoyo kuna nyumba tatu za walimu zilizotelekezwa kwa muda mrefu na hazifai tena kutumika kama makazi. Aidha, ukaguzi wa Kamati ulibaini uwepo wa madarasa mawili yaliyotelekezwa kwa muda mrefu na kuchakaa katika shule ya msingi Msinjahili ambapo, ukarabati wa madarasa hayo utaigharimu Serikali fedha nyingi.

c) Miradi iliyotekelezwa katika Halmashauri za Mkoa wa Mtwara

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha tarehe 27 hadi 30 Machi, 2023, Kamati ilifanya ziara katika Halmashauri za Wilaya ya Masasi, Mji wa Nanyamba na Manispaa ya Mtwara. Miradi iliyokaguliwa katika Halmashauri hizo ni ya sekta ya elimu, afya pamoja na miradi ya majengo ya utawala.

Katika Halmashauri ya Wilaya ya Masasi, Kamati ilifanikiwa kufanya ukaguzi katika miradi mitano ambayo ni mradi wa ujenzi wa shule ya sekondari Mpeta iliyogharimu kiasi cha **Shilingi Bilioni 1**, mradi wa ujenzi wa Ghala la kuhifadhia nafaka lililojengwa katika Kata ya Chiungutwa ambalo lilikadiriwa kugharimu kiasi cha **Shilingi Bilioni 1.8**, mradi wa ujenzi wa nyumba ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri iliyotarajiwa kugharimu kiasi cha **Shilingi Milioni 150**, mradi wa ujenzi wa jengo la Ofisi za Halmashauri ya Wilaya ya Masasi lililokadiriwa kugharimu kiasi cha **Shilingi Bilioni 2.8** na Mradi wa Hospitali ya Wilaya ambao, pamoja na

gharama zingine, katika mwaka wa fedha 2020/21 ulitumia kiasi cha **Shilingi Milioni 440** cha mapato ya ndani.

Mheshimiwa Spika, changamoto kubwa iliyobainika katika utekelezaji wa miradi hiyo ni miradi kuchelewa kukamilika kwa wakati hali iliyosababishwa na usimamizi usiofaa wa miradi hiyo, uhaba wa watumishi wa kada ya Uhandisi, kutowalipa wakandarasi madai yao kwa wakati pamoja na kutozingatiwa kwa Miongozo ya ujenzi iliyotolewa na Serikali Kuu.

Mheshimiwa Spika, katika Mkoa wa Mtwara, Kamati pia ilifanya ziara ya ukaguzi wa miradi katika Halmashauri ya Mji wa Nanyamba ambapo, Kamati haikuridhishwa na utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa Hospitali ya Halmashauri ya Mji wa Nanyamba tangu kuanza kwa mradi mwaka 2018 hadi hatua iliyofikiwa kipindi cha ukaguzi. Ujenzi wa mradi huo ambao hadi kipindi cha ziara ya Kamati uligharimu jumla ya **Shilingi Bilioni 3.1** ulikuwa ukisimamiwa na mwalimu ambaye si mhandisi.

Katika Halmashauri ya Manispaa ya Mtwara, Kamati ilifanya ukaguzi wa ufanisi katika matumizi ya **Shilingi Milioni 776.6** zilizotolewa na Serikali Kuu kwa ajili ya kukarabati shule kongwe ya Wasichana ya Mtwara (Mtwara Girls Secondary School).

Katika mradi huu, Fedha zilizotolewa zilitumika kugharamia shughuli mbalimbali kama vile kubadilisha sakafu za majengo 38, kubadilisha milango ya baadhi ya majengo, kuweka paa jipya kwa baadhi ya majengo, kutandaza upya mfumo wa umeme darini na ardhini, kukarabati

vyoo, maliwato na mifumo ya maji taka, kuweka mifumo mipya ya majiko ya gesi kwa ajili ya kupikia chakula cha wanafunzi na kuanza ujenzi wa mabweni mapya mawili ambayo ujenzi wake umefikia zaidi ya Asilimia 60.

d) Miradi iliyotekelezwa katika Halmashauri za Mkoa wa Rukwa

Mheshimiwa Spika, katika Mkoa wa Rukwa, Kamati ilifanya ziara ya ukaguzi wa miradi ya maendeleo katika Halmashauri za Wilaya za Sumbawanga, Kalambo na Halmashauri ya Manispaa ya Sumbawanga. Miradi iliyokaguliwa na Kamati katika Halmashauri hizo ni miradi ya Sekta ya Afya, Elimu na Maji.

Baada ya ziara ya ukaguzi wa miradi katika Halmashauri hizo, changamoto zilizobainika na Kamati ni miradi mingi kutokamilika kwa wakati, Halmashauri kushindwa kutenga fedha zinazotokana na mapato ya ndani kwa ajili ya utekelzaji wa miradi, kutozingatiwa kwa Miongozo ya ujenzi inayotolewa na Serikali Kuu, kutokamilika kwa mifumo ya maji taka na maji safi katika majengo ya hospitali pamoja na kukosekana kwa mifumo ya umeme katika baadhi ya shule za msingi na sekondari.

e) Miradi iliyotekelezwa katika Halmashauri za Mkoa wa Katavi

Mheshimiwa Spika, ziara ya ukaguzi wa miradi ya maendeleo katika Mkoa wa Katavi ilifanyika katika Halmashauri ya Manispaa ya Mpanda, Halmashauri ya Wilaya ya Mpanda/Tanganyika na Halmashauri ya Wilaya

ya Mlele. Wakati wa ukaguzi wa miradi ya sekta ya afya na elimu iliyotekelezwa na Halmashauri hizo, Changamoto kadhaa zilibainika ikiwa ni pamoja na kutounganishwa kwa mifumo ya umeme na maji katika vituo vya afya na shule za sekondari, Halmashauri kutotenga fedha za mapato ya ndani kwa ajili ya utekelezaji wa miradi, kutokamilika kwa wakati kwa miradi ya ujenzi wa wodi za wanawake, wanaume na watoto, ujenzi wa tofali zilizo na kiwango chini ya ubora zilizotengenezwa kwa ajili ya ujenzi wa Hospitali ya Wilaya ya Mlele na kukosekana kwa vifaa tiba katika vituo vya afya na hospitali za wilaya.

f) Miradi iliyotekelezwa katika Halmashauri za Mkoa wa Tabora

Mheshimiwa Spika, kama ilivyo katika maeneo mengine, Kamati ilifanya ziara ya ukaguzi wa miradi ya maendeleo katika Halmashauri ya Manispaa ya Tabora na Halmashauri ya Wilaya ya Uyui zilizopo katika Mkoa wa Tabora. Ukaguzi wa Kamati ulifanyika katika miradi ya sekta ya elimu na sekta ya afya.

Mheshimiwa Spika, baada ya kufanya ukaguzi katika miradi ya Halmashauri hizo mbili, Kamati ilibaini changamoto kadhaa katika utekelezaji wa miradi hiyo. Changamoto zilizobainika ni pamoja na kutokamilika kwa mifumo ya umeme, mifumo ya majitaka na maji safi na matundu ya vyoo katika vituo vya Afya pamoja na shule za msingi na sekondari pamoja na miradi ya ujenzi wa shule za sekondari, bwalo la shule na vituo vya afya kutokamilika kwa wakati uliopangwa.

g) Miradi iliyotekelezwa katika Halmashauri za Mkoa wa Songwe

Mheshimiwa Spika, ziara ya ukaguzi wa miradi ya maendeleo ilifanyika katika Halmashauri ya Mji Tunduma ambapo Kamati ilikagua miradi ya sekta ya afya na elimu. Wakati wa ziara hiyo, Kamati ilibaini uwepo wa miradi ambayo haijakamilika kwa muda mrefu kama ilivyo kwa mradi wa ujenzi wa Kituo cha Afya cha Mpemba kilichoanza kujengwa toka mwaka 2016/2017 lakini hadi wakati wa ukaguzi mradi huo haujakamilika.

Mheshimiwa Spika, changamoto nyingine iliyobainika na Kamati wakati wa ukaguzi ni usimamizi hafifu na usioridhisha wa miradi katika ujenzi wa shule ya Sekondari Tunduma hali iliyosababisha baadhi ya kazi kama kichomea taka na jiko kushindwa kukamilika kwa wakati, ujenzi wa shule ya Mchepuo wa Kiingereza kushindwa kukamilika kwa wakati na ukiukwaji wa miongozo ya ujenzi inayotolewa na Serikali.

2.4 Mafunzo na Semina kwa Kamati

Naomba nitoe shukurani zangu za dhati kwako kwa kuridhia Kamati ya LAAC kupatiwa mafunzo na semina mbalimbali kwa ajili ya kuongeza uelewa, stadi za uchambuzi wa Taarifa, ufanisi na uwezo wa wajumbe katika kushughulikia maeneo yenye matumizi mabaya ya fedha za umma katika Mamlaka za Serikali za Mitaa. Aidha, napenda kuishukuru Ofisi ya Katibu wa Bunge kwa kufanya uratibu na kuwezesha kufanyika kwa shughuli hizo.

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha kuanzia mwezi Februari, 2023 hadi mwezi Februari, 2024, Kamati ilipata jumla ya mafunzo na semina Kumi na Moja (11). Mafunzo na Semina hizo yalitolewa na Ofisi ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, OR –

TAMISEMI, Mamlaka ya Udhibiti wa Ununuzi wa Umma pamoja na Asasi za Kiraia zinazoangalia matumizi ya fedha za umma. Maeneo yaliyowekewa msisitizo katika mafunzo na Semina hizo ni yafuatayo; -

i. Uchambuzi wa Taarifa za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali;
ii. Uelewa kuhusu kaguzi mbalimbali zinazofanywa na CAG katika Mamlaka za Serikali za Mitaa;
iii. Uelewa kuhusu hati mbalimbali za ukaguzi zinazotolewa na CAG;
iv. Uelewa kuhusu Sheria ya Fedha ya Serikali za Mitaa Sura 290;
v. Uelewa kuhusu Sheria ya Ukaguzi wa Umma Sura 418;
vi. Uelewa kuhusu Mwongozo wa usimamizi wa mapato ya Mamlaka za Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019;
vii. Uelewa kuhusu Kanuni za utoaji na usimamizi wa mikopo kwa vikundi vya wanawake, vijana, na watu wenye ulemavu, 2019;
viii. Uelewa kuhusu Sheria ya Ununuzi wa Umma Sura 410;
ix. Uelewa kuhusu Mfumo wa Kisheria wa matumizi ya *Force Account*;
x. Nafasi ya Mkaguzi wa ndani katika Mamlaka za Serikali za Mitaa; na
xi. Uelewa kuhusu uwazi na uwajibikaji katika kusimamia matumizi ya fedha za umma.

SEHEMU YA TATU

3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO

3.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, baada ya uchambuzi wa kina wa Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kuhusu Hesabu za Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha unaoishia tarehe 30 Juni, 2022, Kamati ina maoni na mapendekezo kama ifuatavyo: -

3.2 Maoni ya Jumla

Mheshimiwa Spika, maoni ya Kamati yanatokana na ukweli kwamba, Bunge ndio chombo mahususi cha kuhakikisha kunakuwa na matumizi sahihi ya fedha za Umma kwa niaba ya wananchi. Kwa muktadha huo, maoni ya Kamati ni pamoja na kuhakikisha utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa njia ya force account unazingatia Sheria, Kanuni, Miongozo na Taratibu mbalimbali zilizowekwa na Serikali.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri zote nchini zimepatiwa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo hasa katika sekta ya afya na elimu ili kuboresha ustawi wa wananchi. Ili kuhakikisha dhamira hiyo ya Serikali inatekelezwa kikamilifu, Kamati ina maoni kuwa, Wakurugenzi wote wa Halmashauri kuhakikisha kiasi cha fedha kinachopelekwa kinatekeleza miradi kusudiwa kwa ubora, weledi na ufanisi wa hali ya juu na kuhakikisha kunafanyika ufuatiliaji wa mara kwa mara na tathimini ya miradi husika ili kuhakikisha kunakuwa na thamani ya fedha na tija kuweza kupatikana.

3.3 Mapendekezo

Mheshimiwa Spika, mapendekezo ya Kamati yanatokana na changamoto na mapungufu yaliyoibuliwa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali. Mapendekezo hayo yanalenga kuondoa mapungufu yaliyobainika katika utekelezaji wa miradi mbalimbali ya maendeleo kwa njia ya force account. Mapendekezo ya Kamati ni kama yafuatayo: -

3.3.1 Uwepo wa Ukomo wa gharama za miradi inayotekelezwa kwa kutumia Force account

KWA KUWA, uchambuzi wa jumla wa Kamati umebaini changamoto mbalimbali katika utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account ikiwa ni pamoja na kutokuwa na wataalamu na kukosekana kwa mafundi wenye utaalamu katika ujenzi wa majengo makubwa yanayohitaji utaalamu wa hali ya juu;

NA KWA KUWA, uwepo wa changamoto hizo umesababisha miradi mingi kutokuwa na ubora, kuongezeka kwa gharama na miradi kutokamilika kwa wakati;

KWA HIYO BASI; Bunge linaazimia kwamba, Serikali ifanye utafiti wa kina juu ya ukubwa wa miradi pamoja na gharama za miradi zinazopaswa kutumika katika utekelezaji wa miradi kwa kutumia njia ya force account. Aidha, Serikali (Wizara ya Fedha) ihakikishe Kanuni ya Ununuzi wa umma itakayotokana na Sheria ya Ununuzi wa Umma Na. 10 ya Mwaka 2023 inajumuisha ukomo wa gharama ya mradi unayopaswa kutekelezwa kwa kutumia njia ya force account.

3.3.2 Gharama za Utekelezaji wa Miradi zisizoakisi uhalisia

KWA KUWA, Kamati imebaini kutojumuishwa kwa gharama za usimamizi na ufuatiliaji zinazotumika na Halmashauri wakati wa utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account pamoja na fedha kutolewa kwa usawa kwa Mikoa yote bila ya kuzingatia uhalisia wa maeneo husika;

NA KWA KUWA, changamoto hiyo imepelekea kuongezeka kwa gharama za utekelezaji wa miradi hiyo ikilinganishwa na makisio ya gharama zilizoainishwa na Serikali katika orodha ya gharama ya vifaa vya ujenzi (BOQ) pamoja na kuzifanya Halmashauri kutumia mapato yake ya ndani kwa ajili ya usimamizi na ufuatiliaji wa miradi husika;

KWA HIYO BASI, kwa miradi ambayo inatekelezwa kwa fedha kutoka Serikali kuu, Bunge linaazimia kwamba: -

a) Serikali ifanye tathimini ya kina juu ya gharama halisi zilizotumika katika kutekeleza miradi kwa kutumia njia ya force account na kubainisha iwapo lengo lililokusudiwa la kupunguza gharama limefikiwa;
b) Serikali ihakikishe gharama za usimamizi na ufuatiliaji wa miradi zinajumuishwa katika fedha zinazopelekwa kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya force account katika kila Halmashauri; na
c) Serikali ipeleke fedha za utekelezaji wa miradi ya force account kulingana na gharama halisi za maeneo husika.

3.3.3 Upungufu wa Wataalamu wa Kada ya Uhandisi, wakadiriaji majenzi na wasanifu majengo katika Halmashauri

KWA KUWA, kumebainika upungufu wa wataalamu wa ujenzi (wahandisi, wakadiriaji majenzi na wasanifu majengo) kinyume na Mwongozo wa utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account

unaohitaji uwepo wa wataalamu ili kuhakikisha miradi inasimamiwa kwa weledi na kwa mujibu wa taratibu zilizowekwa;

NA KWA KUWA, kukosekana kwa wataalamu hao kwa kiasi kikubwa kumechangia kuwa na miradi isiyo na ubora na tija pamoja na kuchelewa kukamilika kwa miradi kwa muda uliopangwa;

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, Serikali ihakikishe inaongeza idadi ya wataalamu (wahandisi, wakadiriaji majenzi na wasanifu majengo) katika Halmashauri zote nchini zenye upungufu wa wataalamu hao ili kuleta ufanisi katika utekelezaji wa miradi na kuacha kuwatumia Walimu na Madaktari kama wasimamizi wa miradi ili waweze kutekeleza majukumu yao ya msingi na kutoa taarifa Bungeni juu ya utekelezaji wake.

3.3.4 Kutofanyika kwa Tathimini ya Mahitaji ya Miundombinu Muhimu kabla ya Utekelezaji wa Mradi

KWA KUWA, Halmashauri nyingi zimebainika kutekeleza miradi bila ya kufanya tathimini ya kina juu ya mahitaji ya miundombinu muhimu katika eneo la mradi kama miundombinu ya barabara, maji na umeme;

NA KWA KUWA, kutofanyika kwa tathimini hiyo kumesababisha kuongezeka kwa gharama mara kwa mara (variations) pamoja na huduma kushindwa kutolewa pindi mradi unapokamilika;

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, Serikali ifanye tathimini ya kina juu ya mahitaji ya miundombinu muhimu na kuhakikisha Mamlaka zinazohusika na uwekaji wa miundombinu ya barabara, maji na umeme zinashirikishwa kabla ya utekelezaji wa mradi katika maeneo yao.

3.3.5 Ubora usiokidhi vigezo wa Miradi inayotekelezwa kwa force account

KWA KUWA, ukaguzi umebaini kuwepo kwa viashiria vya miradi iliyotekelezwa kwa njia ya force account kutoishi kwa kipindi cha muda mrefu kama ilivyoainishwa katika Mwongozo wa usimamizi wa mali za Serikali na marekebisho yake ya mwaka 2019 hali iliyosababishwa na kutopimwa kwa udongo wa eneo husika la mradi, kutumia vifaa visivyo na ubora na kutumia mafundi wasio na taaluma ya mradi husika;

NA KWA KUWA, changamoto hizo zitasababisha Serikali kutumia gharama kubwa kwa ajili ya matengenezo ya mara kwa mara ya miradi hiyo badala ya fedha hizo kuelekezwa katika maeneo mengine ya maendeleo;

NA KWA KUWA, Halmashauri ya Wilaya ya Nsimbo, Halmashauri ya Wilaya ya Newala na Halmashauri ya Wilaya ya Namtumbo zilibainika kuwa na mapungufu mengi zaidi na miradi mingi kukosa ubora ambapo watendaji wake walishindwa kutoa maelezo yaliyojitosheleza kuhusu mapungufu yaliyobainika hali iliyoipelekea Kamati kushindwa kuendelea na mahojiano;

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba: -

a) Serikali ihakikishe kila Mkurugenzi anafuata taratibu za ujenzi kwa kutekeleza mambo yote muhimu kama upimaji wa udongo, tathimini ya mazingira, ununuzi wa vifaa vyenye ubora, kutumia mafundi wenye taaluma ya mradi husika na kuwachukulia hatua stahiki wote watakaokiuka taratibu hizo;

b) Serikali ifanye tathimini ya miradi iliyotekelezwa kwa kutumia force account na kukokotoa gharama za uchakavu wa miradi hiyo,

kama ilivyoelezwa kwenye mwongozo wa usimamizi wa mali za Serikali pamoja na kuchukua hatua kwa watendaji wote watakaobainika kutekeleza miradi chini ya viwango;

c) Kuiomba Ofisi ya Taifa ya ukaguzi kufanya ukaguzi wa kina juu ya ubora wa miradi iliyotekelezwa kwa kutumia njia ya force account kwa kuzingatia uhai wa mradi (economic life) kama ilivyoainishwa katika mwongozo wa usimamizi wa mali za Serikali; na

d) Kuiomba Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi kufanya Ukaguzi wa kina kwa miradi yote yenye changamoto iliyotekelezwa kwa kutumia njia ya force account kwa Halmashauri ya Wilaya ya Nsimbo, Halmashauri ya Wilaya ya Newala na Halmashauri ya Wilaya ya Namtumbo kuanzia mwaka wa fedha 2019/2020 hadi 2021/22.

3.3.6 Kutozingatiwa kwa Hatua za Kitaalamu za Ujenzi

KWA KUWA, Ukaguzi uliofanywa na CAG katika miradi iliyotekelezwa kwa force account umebaini kuwa, miradi mingi imejengwa bila ya kuzingatia hatua za kitaalamu za ujenzi kama muda unaopaswa kutumika katika kila hatua ya ujenzi hali iliyotokana na uharaka wa kukamilisha miradi husika na kukimbiza kuwahi muda wa mwisho wa utekelezaji uliowekwa;

NA KWA KUWA, kukiukwa kwa hatua muhimu za ujenzi kumesababisha baadhi ya miradi kujengwa chini ya viwango na miradi mingine kutengeneza nyufa kabla ya kukamilika;

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, OR – TAMISEMI kwa Kushirikiana na Sekretarieti za Mikoa ihakikishe miradi yote inayotekelezwa katika Halmashauri inazingatia hatua zote za

kitaalamu za ujenzi na kuchukua hatua kwa wataalamu watakaobainika kukiuka taratibu za ujenzi.

3.3.7 Ukiukwaji wa Mwongozo wa utekelezaji wa Miradi kwa Kutumia Njia ya Force account

KWA KUWA, imebainika kuwepo kwa ukiukwaji wa Mwongozo wa matumizi ya force account ikiwa ni pamoja na kutoundwa kwa Kamati (force account committees) au Kamati zilizoundwa kutofanya kazi iliyokusudiwa kutokana na Wakurugenzi wa Halmashauri kutozishirikisha katika mchakato mzima;

NA KWA KUWA, kukiukwa kwa Mwongozo huo kwa ujumla wake na kutofanya kazi kikamilifu kwa Kamati hizo kumesababisha miradi mingi kutofikia viwango vinavyotakiwa;

NA KWA KUWA, Halmashauri zote zilizofika mbele ya Kamati katika kipindi cha Januari, 2024 kwa namna moja au nyingine zimebainika kukiuka Mwongozo huo wa utekelezaji wa miradi kwa kutumia njia ya force account na kusababisha kukosekana kwa tija ya miradi hiyo;

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, Serikali (OR –TAMISEMI na PPRA) ichukue hatua stahiki kwa watendaji wote waliokiuka Mwongozo wa utekelezaji wa miradi kwa njia ya force account (Guidline for Carrying out Works under Force Account 2020).

3.3.8 Ukiukwaji wa Miongozo inayotolewa na Ofisi ya Raisi TAMISEMI

KWA KUWA, imebainika uwepo wa baadhi ya Wakurugenzi wa Halmashauri kutofuata miongozo inayotolewa na OR – TAMISEMI katika utekelezaji wa miradi mbalimbali;

NA KWA KUWA, kutofuatwa kwa miongozo hiyo kumepelekea kuongezeka kwa gharama za utekelezaji wa miradi hiyo, miradi

kutotekelezwa na kutokamilika kwa wakati na kusababisha Serikali kuingia gharama zaidi ya kiasi cha fedha kilichokusudiwa;

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, OR - TAMISEMI ihakikishe inasimamia na kuchukua hatua dhidi ya watendaji watakaobainika kukiuka miongozo iliyotolewa.

3.3.9 Sekretarieti za Mikoa kutofuatilia Utekelezaji wa Miradi

KWA KUWA, imebainika kwamba, baadhi ya Sekretarieti za mikoa zimeshindwa kutekeleza jukumu lake la usimamizi na ufuatiliaji wa miradi inayotekelezwa katika Halmashauri zilizopo katika maeneo yao ya usimamizi;

NA KWA KUWA, kukosekana kwa usimamizi wa mkoa katika Halmshauri kumechangia kwa kiasi kikubwa kwa Wakurugenzi wa Halmashauri kutotekeleza majukumu yao kwa mujibu wa Sheria, Kanuni na Miongozo ya Nchi na kuzorotesha utekelezaji wa miradi ya maendeleo;

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba:-

a) Serikali ifanye tathimini ya utendaji kazi wa Ofisi ya Makatibu Tawala Mikoa katika kusimamia miradi yote ya maendeleo katika mikoa yao na kuchukua hatua stahiki kwa wale ambao watabainika kutotekeleza wajibu wao kikamilifu hasa katika eneo la kusimamia miradi yote ya maendeleo; na;

b) Sekretarieti za Mikoa zifanye ukaguzi wa miradi inayotekelezwa katika Halmashauri zao na kuwasilisha Taarifa hiyo OR – TAMISEMI katika kila robo mwaka.

3.3.10 Miradi kutokamilika kwa Wakati

KWA KUWA, miradi mingi iliyotekelezwa kwa njia ya force account imebainika kushindwa kukamilika kwa wakati uliopangwa;

NA KWA KUWA, kutokamilika kwa miradi hiyo kunakwamisha juhudi za Serikali za kutoa huduma bora kwa jamii pamoja na kukosekana kwa thamani ya fedha ya miradi hiyo;

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, OR – TAMISEMI kwa kushirikiana na Sekretarieti za Mikoa kusimamia kikamilifu na kuhakikisha miradi yote iliyotekelezwa kwa kutumia njia ya force account ambayo haijakamilika inakamilika kabla ya kuanza kwa mwaka mpya wa fedha ili iweze kutoa huduma iliyokusudiwa.

SEHEMU YA NNE

4.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru wewe binafsi kwa uongozi wako thabiti ambao umeiwezesha Kamati yangu kutekeleza majukumu yake kikamilifu katika kipindi cha mwaka mzima na kutoa miongozo mbalimbali kwa ajili ya utekelezaji bora wa shughuli za Kamati. Aidha, napenda kumshukuru Naibu Spika na Wenyeviti wa Bunge kwa ushirikiano wao kwa Kamati.

4.1 Shukurani

Mheshimiwa Spika, nawashukuru Wajumbe wote wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC) kwa kutekeleza majukumu yao kwa weledi, ufanisi na uvumilivu wa hali ya juu.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwatambua Wajumbe hao kama ifuatavyo: -

1) Mhe. Halima James Mdee, Mb – Mwenyekiti
2) Mhe. Stanslaus Shing'oma Mabula, Mb - M/Mwenyekiti
3) Mhe. Ally Mpembenwe Twaha, Mb – Mjumbe
4) Mhe. Conchesta Leonce Rwamlaza, Mb – Mjumbe
5) Mhe. Ester Amos Bulaya, Mb – Mjumbe
6) Mhe. Issa Ally Mchungahela, Mb – Mjumbe
7) Mhe. Jeremiah Mrimi Amsabi, Mb – Mjumbe
8) Mhe. Jesca J. Msambatavangu, Mb – Mjumbe
9) Mhe. Munde Tambwe Abdallah, Mb – Mjumbe
10) Mhe. Lemburis Saputu Mollel, Mb – Mjumbe
11) Mhe. Suma Ikenda Fyandomo, Mb – Mjumbe
12) Mhe. Daimu Iddi Mpakate, Mb – Mjumbe
13) Mhe. Ally Juma Makoa, Mb – Mjumbe
14) Mhe. Hawa Mchafu Chakoma, Mb – Mjumbe
15) Mhe. Michael C. Mwakamo, Mb – Mjumbe

16) Mhe. Asha Abdallah Juma, Mb – Mjumbe
17) Mhe. Amina Iddi Mabrouk, Mb – Mjumbe
18) Mhe. Idrissa Juma Abdul-Hafar, Mb – Mjumbe
19) Mhe. Abdul Yusuf Maalim, Mb – Mjumbe
20) Mhe. Mussa Omar Salim, Mb - Mjumbe

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Katibu wa Bunge, Bi. Nenelwa Mwihambi, ndc. kwa ushauri wake kwa Kamati pamoja na wasaidizi wake wote kwa kuratibu shughuli za Kamati na kufanikisha kusomwa kwa taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, Kamati inatambua na kuthamini ushirikiano mkubwa ilioupata kutoka Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi (NAOT) na kwa namna ya kipekee kwa Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG), Ndugu Charles Kichere. Vile vile, napenda kuishukuru OR – TAMISEMI kwa ushirikiano walioutoa katika Kamati kwa kutoa ufafanuzi kila ilipohitajika kufanya hivyo. Mwisho japo sio kwa umuhimu napenda kuishukuru Wizara ya Fedha kwa kushiriki nasi katika vikao vya Kamati.

4.2 Hoja

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja kwamba, Bunge lako sasa lipokee Taarifa ya Kamati ya Hesabu za Serikali za Mitaa na likubali Maoni na Mapendekezo yote ya Kamati kama yalivyo.

Mheshimiwa Spika, Naomba kutoa Hoja.

Halima James Mdee, Mb.
MWENYEKITI KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA HESABU ZA SERIKALI ZA MITAA (LAAC)

15 Februari, 2024